KOMISIJOS SPRENDIMAS (ES) 2019/422

2018 m. rugsėjo 20 d.

dėl valstybės pagalbos SA 36112 (2016/C) (*ex* 2015/NN) kurią Italija suteikė Neapolio uosto direkcijai ir įmonei „Cantieri del Mediterraneo S.p.A.“

(pranešta dokumentu Nr. C(2018) 6037)

(Tekstas autentiškas tik italų kalba)

(Tekstas svarbus EEE)

EUROPOS KOMISIJA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo (toliau – SESV), ypač į jos 108 straipsnio 2 dalies pirmą pastraipą,

atsižvelgdama į Europos ekonominės erdvės susitarimą, ypač į jo 62 straipsnio 1 dalies a punktą,

pagal pirmiau nurodytą (-as) nuostatą (-as) paprašiusi suinteresuotąsias šalis pateikti pastabų ([1]) ir atsižvelgdama į jų pastabas,

kadangi:

1. PROCEDŪRA

(1) 2006 m. kovo mėn. Komisija paprašė Italijos valdžios institucijų pateikti informacijos apie galimą valstybės pagalbą įmonei „Cantieri del Mediterraneo S.p.A.“ (toliau – CAMED) dėl planuojamų darbų sausajame doke, esančiame Neapolio uoste (toliau – sausasis dokas Nr. 3). Gavusi 2006 m. balandžio 3 d. Italijos valdžios institucijų atsakymą, Komisija nesiėmė veiksmų ir toliau nenagrinėjo bylos gavusi Italijos pastabas, o Komisijos tarnybos nutraukė bylos tyrimą, nes buvo laikoma, kad parama nėra valstybės pagalba. Italija niekada oficialiai neinformavo Komisijos apie nagrinėjamas priemones.

(2) 2013 m. sausio 21 d. Neapolio uoste veiklą vykdanti laivų remonto įmonė išreiškė abejonių dėl finansavimo, kurį Italijos valdžios institucijos pagal koncesijos sutartį teikė trims investiciniams projektams, kurie tariamai buvo įgyvendinami 2006–2014 m. renovuojant tris CAMED valdomus sausuosius dokus (*bacini di carenaggio*). Bylai buvo suteiktas registracijos numeris SA.36112 (2013/CP) – Tariama valstybės pagalba įmonei „Cantieri del Mediterraneo“. 2013 m. birželio 27 d. skundo pateikėjas Komisijai pateikė papildomos informacijos.

(3) Nuo 2013 m. vasario 28 d. iki 2013 m. birželio 12 d. Komisija prašė informacijos iš Italijos valdžios institucijų atsižvelgdama į skundo pateikėjo teiginius.

(4) 2013 m. spalio 21 d. Komisijos tarnybos pateikė skundo pateikėjui savo pirmines išvadas dėl tariamos valstybės pagalbos įmonei CAMED ir informavo skundo pateikėją, kad, remiantis tuo metu turima informacija, tariamos priemonės nelaikytinos valstybės pagalba pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį, nes įmonei CAMED nebuvo suteiktas pranašumas. Komisijos tarnybos paaiškino, kad tame etape nebuvo jokių požymių, jog veiklos pagalba buvo suteikta veiklos vykdytojo lygmeniu, nes įmonė CAMED vis tiek turėjo sąnaudų, kurias ji įprastai turėtų padengti vykdydama kasdienio valdymo arba įprastą veiklą.

(5) Nuo 2013 m. lapkričio 19 d. iki 2015 m. vasario 10 d. skundo pateikėjas pateikė papildomos informacijos. Visų pirma, skundo pateikėjas išreiškė abejonių, kad priemonės yra neteisėta investicinė pagalba Neapolio uosto direkcijai ir neteisėta veiklos pagalba įmonei CAMED. 2014 m. birželio 17 d., 2014 m. lapkričio 14 d. ir 2015 m. kovo 12 d. Komisijos tarnybos paprašė Italijos valdžios institucijų pateikti papildomos informacijos, o Italijos valdžios institucijos atsakymus pateikė 2014 m. rugpjūčio 1 d., 2014 m. rugsėjo 3 d. ir 29 d., 2015 m. vasario 11 d. ir 2015 m. birželio 10 d. Kadangi iš turimos informacijos buvo matyti, kad valstybės finansavimas jau buvo suteiktas, 2015 m. birželio 4 d. Komisijos tarnybos informavo Italiją, kad priemonės bus įregistruotos kaip neteisėta valstybės pagalba (2015/NN) – Investicinė pagalba Neapolio uosto direkcijai ir įmonei „Cantieri del Mediterraneo S.p.A.“, o taikomos procedūrinės taisyklės bus Tarybos reglamento (EB) Nr. 659/1999 III skyriuje nustatytos taisyklės ([2]).

([1]) OL C 369, 2016 10 7, p. 78.

([2]) 1999 m. kovo 22 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 659/1999, nustatantis išsamias EB Sutarties 93 straipsnio taikymo taisykles (OL L 83, 1999 3 27, p. 1). Šis reglamentas pakeistas 2015 m. liepos 13 d. Tarybos reglamentu (ES) 2015/1589, nustatančiu išsamias Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 108 straipsnio taikymo taisykles (OL L 248, 2015 9 24, p. 9).

(6) 2015 m. rugsėjo 21 d. įvyko Komisijos tarnybų ir Italijos valdžios institucijų susitikimas ir 2015 m. spalio 7 d. Komisija pateikė prašymą pateikti papildomos informacijos, į jį Italijos valdžios institucijos atsakė 2015 m. lapkričio 9 d. 2015 m. lapkričio 11 d. įvyko Komisijos tarnybų ir skundo pateikėjo susitikimas.

(7) 2016 m. birželio 28 d. raštu Komisija pranešė Italijos valdžios institucijoms apie savo sprendimą pradėti SESV 108 straipsnio 2 dalyje nustatytą procedūrą dėl valstybės pagalbos.

(8) Komisijos sprendimas pradėti procedūrą (toliau – sprendimas pradėti procedūrą) paskelbtas 2016 m. spalio 7 d. *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje* ([3]). Komisija suinteresuotąsias šalis pakvietė teikti savo pastabas dėl pagalbos ir (arba) priemonių.

(9) Komisija gavo dviejų suinteresuotųjų šalių pastabas: CAMED ir skundo pateikėjo. Ji perdavė šias pastabas Italijos valdžios institucijoms, kurioms buvo suteikta galimybė atsakyti. Jos savo pastabas pateikė 2017 m. sausio 12 d. rašte.

(10) 2017 m. lapkričio 9 ir 16 d. Komisija išsiuntė papildomų klausimų Italijai, į juos buvo atsakyta 2017 m. lapkričio 24 d.

2. IŠSAMUS PAGALBOS APRAŠYMAS

2.1. Pagalbos aplinkybės ir gavėjai

(11) Neapolio uostas yra Kampanijos regione ir jį administruoja Neapolio uosto direkcija (toliau – PAN).

(12) Neapolio uoste yra trys valstybei priklausantys sausieji dokai (sausieji dokai Nr. 1, 2 ir 3) ir du plaukiojantieji dokai, kurie priklauso dviem privatiems veiklos vykdytojams (dokai Nr. 5 ir 6).

(13) Sausuosiuose dokuose Nr. 1, 2 ir 3 įmonė CAMED ir iš esmės bet kuri kita laivų remonto įmonė pagal 2002 m. priimtą ir vėliau pakeistą „Neapolio uosto laivų remonto dokų eksploatavimo reglamentą“ ([4]) (toliau – 2002 m. reglamentas) ([5]) vykdo laivų remonto veiklą. Italijos valdžios institucijų teigimu, visiems suinteresuotiems naudotojams (pvz., kitoms laivų remonto įmonėms) turi būti sudarytos sąlygos naudotis visais Neapolio uosto sausaisiais dokais pagal tam tikras iš anksto nustatytas ir objektyvias taisykles.

(14) Italijos valdžios institucijos paaiškino, kad praėjusio amžiaus pabaigoje grupei „Fincantieri Group“, kuri tuo metu buvo viena didžiausių laivų statybos sektoriaus veiklos vykdytojų, nusprendus pasitraukti iš Neapolio uosto, dokų būklė buvo labai prasta. Tuo metu įmonė CAMED ([6]) Neapolio uoste vykdė uosto remonto darbus pagal 1909–2008 m. galiojusį žemės koncesijos aktą. Italijos valdžios institucijų teigimu, įmonė CAMED sutiko investuoti teritorijoje su sąlyga, jeigu PAN įsipareigos atlikti struktūrinių investicijų sausuosiuose dokuose Nr. 1, 2 ir 3. 1999 m. gavusi įmonės CAMED prašymą, PAN sutiko atlikti modernizavimo darbus, kad sausasis dokas Nr. 3 būtų tinkamas naudoti (toliau – 2001 m. susitarimas) ([7]).

(15) 2001 m. įmonė CAMED kreipėsi į PAN dėl leidimo atlikti įvairių darbų dokuose mainais į esamos žemės koncesijos pratęsimą 40 metų (*concessione demaniale*). Gavusi įmonės CAMED prašymą, PAN pradėjo administracinę procedūrą pagal Italijos teisę dėl žemės koncesijos sutarties sudarymo ([8]). Įmonės CAMED prašymą dėl žemės koncesijos kartu su 20 dienų trukmės (nuo 2002 m. sausio 18 d. iki 2002 m. vasario 6 d.) verslo planu PAN paskelbė savivaldybės registre ir savo registre. Skelbime suinteresuotosios šalys buvo raginamos teikti pastabas arba alternatyvius pasiūlymus. Pagal nustatytą tvarką, gavus prieštaravimų arba skundų, sprendimą dėl koncesijos sutarties sudarymo priima kompetentingas ministras.

(16) Kadangi paskelbus įmonės CAMED prašymą PAN jokių pastabų negavo, PAN priėmė 2004 m. liepos 29 d. žemės koncesijos aktą Nr. 125 (*atto di concessione demaniale*) (toliau – 2004 m. koncesijos sutartis), kuriuo įmonei CAMED suteikė teisę eksploatuoti ir naudoti tris sausuosius dokus bei įpareigojo sudaryti sąlygas jais naudotis visiems suinteresuotiems naudotojams (pvz., kitoms laivų remonto įmonėms) vadovaujantis 2002 m. reglamentu. Įmonė CAMED sutiko nutraukti ankstesnę žemės koncesijos sutartį, galiojusią nuo 1909 m. Pagal 2004 m.

([3]) Plg. 1 išnašą.
([4]) *Regolamento per l'esercizio dei bacini di carenaggio*, http://porto.napoli.it/wp-content/uploads/2015/05/RegolamentoBacini.pdf.
([5]) Naujausi reglamento pakeitimai atlikti 2012 m. http://porto.napoli.it/wp-content/uploads/2015/06/Ordinanza_N.6_03-04-2012.pdf.
([6]) Italijos valdžios institucijos paaiškino, kad įmonė įsipareigojo atlikti įvairių įmonės pertvarkymų ir kelis kartus keitė pavadinimą. Siekiant paprastumo, kalbant apie įmonę sprendime vartojamas įmonės pavadinimas CAMED, net jeigu anksčiau jos pavadinimas buvo kitoks („Bacini Napoletani S.p.A.“).
([7]) 2001 m. birželio 12 d. Neapolio uosto direkcijos ir įmonės „Bacini Napoletani S.p.A.“ (t. y. CAMED) susitarimas (*Convenzione*). Pagal 2001 m. susitarimą įmonė CAMED eksploatuoja sausąjį doką Nr. 3 bent jau nuo 1959 m.
([8]) Jūrų kodekso (*Codice navale*) 36 straipsnis ir Jūrų kodekso reglamento (*Regolamento per l' esecuzione del codice della navigazione marittima*) 18 straipsnis.

koncesijos sutartį įmonė CAMED turi teisę nuo 2003 m. liepos 28 d. eksploatuoti ir naudoti sausuosius dokus 30 metų vietoje prašytų 40 ir moka metinį žemės naudojimo mokestį, kuris apskaičiuojamas pagal nustatytus teisinius parametrus (EUR/kv. m) ir kasmet koreguojamas atsižvelgiant į infliaciją pagal 1995 m. lapkričio 15 d. ministro dekretą. 1 lentelėje nurodytas žemės naudojimo mokestis, sumokėtas 2004–2017 m.

1 lentelė

Koncesijos mokesčiai

(EUR)

Metai	Metinis koncesijos mokestis
2004 m.	124 117
2005 m.	103 300
2006 m.	139 900
2007 m.	147 800
2008 m.	146 341
2009 m.	154 392
2010 m.	149 148
2011 m.	153 321
2012 m.	159 071
2013 m.	143 671
2014 m.	142 178
2015 m.	132 664
2016 m.	133 658
2017 m.	133 257

(17) Pagal 2004 m. koncesijos sutarties 1 straipsnį dėl koncesijos trukmės gali būti amortizuojamos ankstesnės investicijos ir vykdoma nauja 24 mln. EUR (47 662 mln. Italijos lirų) vertės įmonės CAMED investicijų programa ([9]). Pagal 2004 m. koncesijos sutartį įmonė CAMED taip pat pateikė 275 000 EUR dydžio garantiją (*cauzione*) dėl koncesijos sutartyje prisiimtų įsipareigojimų įvykdymo.

(18) Pagal 2004 m. koncesijos sutarties 3 straipsnį PAN taip pat įsipareigojo iki 2006 m. įmonei CAMED skirtoje teritorijoje atlikti struktūrinius darbus, konkrečiau: i) pritaikyti dokų Nr. 1 ir 2 siurblinę; ii) pastatyti dokams Nr. 1, 2 ir 3 skirtą naują sertifikuotą sausųjų dokų kesoną (*barche-porte*); iii) pertvarkyti doko Nr. 2 pertvaras (*paramenti*) ir pamatą (*platea*); iv) atlikti doko Nr. 2 krantinių (*banchine*) ir pertvarų bei krantinės Nr. 33b struktūrinį pertvarkymą.

(19) Priėmus sprendimą pradėti procedūrą, Italijos valdžios institucijos patikslino, kad įmonė CAMED atliko 24 610 420 EUR dydžio investicijas pagal 2004 m. koncesijos sutartį ir papildomai investavo 17 931 075 EUR iki 2016 m.

2.2. **Skundo pateikėjo įtarimai dėl valstybės pagalbos**

(20) Pirmą kartą pateiktoje medžiagoje skundo pateikėjas tvirtino, kad įmonė CAMED gavo valstybės pagalbą abiem lygmenimis: i) kaip veiklos vykdytoja (t. y. sausųjų dokų valdytoja) sumažinus infrastruktūros renovavimo sąnaudas (veiklos pagalba) ir ii) kaip infrastruktūros naudotoja (pvz., laivų remonto įmonė), nes infrastruktūra, kuri iš esmės turėtų būti prieinama visiems galutiniams naudotojams jų nediskriminuojant, iš tikrųjų naudojosi tik įmonė CAMED. Skunde taip pat buvo pateikta įtarimų dėl antimonopolinių taisyklių pažeidimo, kurie nėra aktualūs šiam sprendimui ir dėl kurių 2014 m. liepos 24 d. buvo priimtas atskiras skundo pateikėjui skirtas sprendimas.

([9]) 2004 m. koncesijos sutartyje nurodytas investicijų dydis iš tikrųjų yra 24 mln. EUR, o ne 24 000 EUR, kaip nurodyta sprendime pradėti procedūrą.

(21) Skundo pateikėjo tvirtinimu, įmonei CAMED buvo suteiktas pranašumas atliekant toliau nurodytus darbus (toliau – intervencijos):

1) Intervencija Nr. 1 Struktūrinis kai kurių doko Nr. 3 dalių renovavimas (pagalbos suma – 12 928 537 EUR);

2) Intervencija Nr. 2 Dokų Nr. 1 ir 2 siurblinės pritaikymas, molo pertvarų prie doko Nr. 2 atnaujinimas (pagalbos suma – 23 170 000 EUR);

3) Intervencija Nr. 3 Doko Nr. 3 vidaus molo (*Molo Cesario Console*) remontas ir stiprinimas (pagalbos suma – 13 000 000 EUR).

(22) 2013 m. lapkričio 19 d. pateiktoje medžiagoje skundo pateikėjas išplėtė skundo apimtį tvirtindamas, kad, remiantis Komisijos praktika panašiose bylose, intervencijomis buvo suteikta valstybės pagalba PAN ([10]). Skundo pateikėjas tvirtino, kad valstybės pagalba suteikta ir koncesininko (CAMED) lygmeniu, nes koncesija buvo suteikta be viešo, atviro, skaidraus ir nediskriminacinio konkurso. Skundo pateikėjas taip pat pabrėžė, jog nėra jokių įrodymų, kad būtų galima prieiti prie išvados, jog įmonės CAMED mokamu žemės naudojimo mokesčiu nėra suteikiamas joks pranašumas. Skundo pateikėjo teigimu, pagal nacionalinės teisės aktuose numatytą žemės naudojimo mokesčių nustatymo metodiką (žr. 16 konstatuojamąją dalį) po galimų intervencijų negalima atspindėti padidėjusios infrastruktūros vertės, nes mokestį sudaro nustatyta EUR/kv. m suma.

(23) 2015 m. spalio 1 d. skundo pateikėjas taip pat pateikė PAN sprendimų (Nr. 308/2015, Nr. 181/2015, Nr. 233/2015, Nr. 277/2015, Nr. 279/2015, Nr. 281/2015, Nr. 293/2015, Nr. 302/2015) dėl sausuosiuose dokuose numatytų darbų atlikimo sąrašą kaip įrodymą, kad buvo nesilaikoma neveikimo įsipareigojimo.

2.3. **Italijos pastabos dėl tariamos valstybės pagalbos priemonės, investicinio projekto finansavimo ir teisinio pagrindo**

(24) Iki sprendimo pradėti procedūrą priėmimo Italijos valdžios institucijos patikslino, kad 2006 m. surengus viešųjų pirkimų procedūrą (intervencija Nr. 1) buvo atlikta tik dalis numatytų sausojo doko Nr. 3 renovavimo darbų, o numatyti intervencijų Nr. 2 ir 3 darbai tuo metu nebuvo atlikti. Iš viso projekto, kuris buvo suderintas su įmone CAMED 2001 m. susitarime ir 2004 m. koncesijos sutartyje, buvo visiškai užbaigta tik viena dalis.

(25) Italijos tvirtinimu, juridinė teisė gauti finansavimą jau buvo suteikta PAN 1998 m. pagal Įstatymo Nr. 413/1998 9 straipsnį, kuriame nustatyta, kad Transporto ir laivybos ministerija (toliau – ministerija) patvirtina investicijų į uostus programą, pagrįstą uostų direkcijų prašymais ([11]). Atrodo, kad investicijų programa buvo patvirtinta priėmus du ministro dekretus ir vėliau buvo keičiama. Pirmame 1999 m. spalio 27 d. ministro dekrete ([12]) (toliau – 1999 m. spalio 27 d. ministro dekretas) nurodyta 20 uostų, kuriems skiriamas valstybės finansavimas, o antrame dekrete ([13]) (toliau – 2001 m. gegužės 2 d. ministro dekretas) į šį sąrašą įtraukti 25 uostai. Remiantis šiais dekretais, uostų direkcijos gali skolintis arba prašyti kitokios finansinės paramos bendrai 100 mlrd. Italijos lirų (maždaug 51 mln. EUR) sumai. Ministerija kiekvienais metais tiesiogiai grąžina finansų įstaigoms jų paskolintas lėšas ([14]). Todėl, Italijos tvirtinimu, PAN skirtos priemonės buvo suteiktos 1998 m. Įstatymu Nr. 413/1998.

(26) Priėmus sprendimą pradėti procedūrą, Italijos valdžios institucijos pateikė papildomų paaiškinimų dėl Italijos valstybės ir PAN investicijų dydžio.

Intervencija Nr. 1

(27) Italijos valdžios institucijos nurodė, kad intervencijos Nr. 1 darbai padėti 2002 m. spalio 21 d. ir baigti 2006 m. sausio 24 d. Sąnaudos, patirtos šio sprendimo priėmimo metu, sudaro 12 859 854,50 EUR.

([10]) Skundo pateikėjas nurodė, be kita ko, 2012 m. gruodžio 19 d. Komisijos sprendimą valstybės pagalbos byloje Nr. SA.34940 (N/2012) – Italija – *Augustos uostas* (OL C 77, 2013 3 15, p. 1).

([11]) *„Per la realizzazione di opere infrastrutturali di amplimento, ammodernamento e riqualificazione dei porti, il Ministero dei trasporti e della navigazione adotta un programma sulla base delle richieste delle autorità portuali o, laddove non istituite, delle autorità marittime, sentite le regioni interessate“.*

([12]) *Decreto 27 ottobre 1999 Adozione del programma di opere infrastrutturali di ampliamento, ammodernamento e riqualificazione dei porti. (GU Serie Generale n.10 del 14–01–2000).*

([13]) *Decreto 2 maggio 2001 Ripartizione delle risorse di cui all'art. 9 della legge n. 413 del 1998, rifinanziate dall'art. 54, comma 1, della legge n. 488 del 1999 e dall'art. 144, comma 1, della legge n. 388 del 2000 per la realizzazione di opere infrastrutturali di ampliamento, l'ammodernamento e riqualificazione dei porti. (GU Serie Generale n.199 del 28–08–2001).*

([14]) Be to, vėliau papildomas finansavimas buvo skirtas pagal Įstatymo Nr. 488/1999 54 straipsnio 1 dalį, Įstatymo Nr. 388/2000 144 straipsnio 1 dalį ir Įstatymo Nr. 166/2002 36 straipsnį.

Intervencija Nr. 2

(28) Intervenciją Nr. 2 bendrai finansavo ministerija, kurios dalis sudarė 14 971 621,41 EUR. Tačiau ministerija nesumokėjo 5 498 378,59 EUR sumos, kurios dalį avansu turėjo pervesti PAN, o vėliau piniginėmis dotacijomis kompensuoti ministerija.

(29) Vykdant intervenciją Nr. 2, PAN skyrė 2 700 000 EUR (2016 m. kovo 22 d. sprendimas Nr. 89/2016) ir 5 830 000 EUR nuosavų lėšų (2017 m. gegužės 31 d. sprendimas Nr. 175/2017).

(30) Intervencijos Nr. 2 darbai padėti 2012 m. lapkričio 5 d. ir dar nėra baigti. Sąnaudos, patirtos šio sprendimo priėmimo metu, sudaro 11 192 515,79 EUR. Prognozuojama, kad bendros šios intervencijos sąnaudos sudarys 29 000 000 EUR.

Intervencija Nr. 3

(31) Galiausiai intervencija Nr. 3 iš dalies finansuojama PAN nuosavomis lėšomis (5 091 000 EUR, kaip numatyta 2014 m. gruodžio 24 d. sprendime Nr. 356/2014).

(32) 2017 m. gruodžio mėn. intervencijos Nr. 3 darbai dar nebuvo pradėti (darbų sutartis sudaryta 2017 m. liepos 19 d.), o patirtos sąnaudos sudarė 6 880,50 EUR. Prognozuojama, kad bendros šios intervencijos sąnaudos sudarys 15 900 000 EUR.

(33) Bendra investicinio projekto (t. y. visų trijų intervencijų) kaina sudaro 57 759 874,5 EUR ir buvo padalyta į tris dalis, kaip parodyta 2 lentelėje.

2 lentelė

Planuojamos valstybės investicijos

Intervencija	Sumos	Sumokėta	Mokėjimo data	Planuojamos investicijų sąnaudos
1. Struktūrinis kai kurių doko Nr. 3 dalių renovavimas	9 760 629,57	Taip	2003 1 8 2004 12 21 2005 7 14 2005 10 26 2011 12 12	12 859 854,50
	3 099 224,93	Taip	2002 12 31 2004 4 26 2005 4 19 2005 10 6 2006 4 24	
2. Dokų Nr. 1 ir 2 siurblinės pritaikymas, molo pertvarų prie doko Nr. 2 atnaujinimas	8 300 000,00	Taip	2006 8 4 2006 12 27 2006 12 29	29 000 000,00
	6 671 621,41	Taip	2011 9 1 2013 3 22 2014 12 17	
	2 700 000,00 (PAN dalis)	Taip	2016 3 23	
	5 498 378,59 (perveda avansu PAN ir kompensuoja Italijos valstybė)	Ne	nėra duomenų	
	5 830 000,00 (PAN dalis)	Taip	2017 5 31	

Intervencija	Sumos	Sumokėta	Mokėjimo data	Planuojamos investicijų sąnaudos
3. Doko Nr. 3 vidaus molo remontas ir stiprinimas	10 809 000,00	Taip	2014 11 18	15 900 000
	5 091 000,00 (PAN dalis)	Taip	2014 12 24	
Iš viso PAN finansavimo				13 621 000,00
Iš viso Italijos valstybės finansavimo				**44 138 854,50**
Iš viso				**57 759 854,50**

(34) Atsižvelgiant į tai, Italijos valstybė šiam projektui jau suteikė arba įsipareigojo suteikti 44 138 854,50 EUR dydžio finansavimą. Jį daugiausia sudarė tiesioginės ministerijos kompensacijos PAN paskolas suteikusioms finansų įstaigoms ir tiesioginės dotacijos PAN iš Italijos nacionalinio biudžeto. Italijos valdžios institucijos paaiškino, kad likusią 13 621 000 EUR sumą (2 700 000 EUR ir 5 830 000 EUR intervencijai Nr. 2 ir 5 091 000 EUR intervencijai Nr. 3) skyrė PAN iš nuosavų lėšų, sukauptų vykdant uosto valdytojo ekonominę veiklą.

2.4. **Pagrindas pradėti procedūrą**

(35) 2016 m. birželio 28 d. Komisija priėmė sprendimą pradėti oficialią tyrimo procedūrą dėl pirmiau minėtų priemonių, kad galėtų išsklaidyti abejones dėl to, ar šios priemonės pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį yra valstybės pagalba ir ar jos yra suderinamos su vidaus rinka.

2.4.1. *Abejonės dėl valstybės pagalbos PAN buvimo*

(36) Sprendime pradėti procedūrą Komisija laikėsi pirminės nuomonės, kad priemonės yra valstybės pagalba pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį, nes PAN gavo valstybės išteklių laivų remonto įrenginiams, kurie naudojami jos komercinei veiklai, atnaujinti. PAN, kaip ekonominę veiklą savininko, t. y. Italijos valstybės, vardu vykdantis subjektas, gali būti laikomas įmone. Todėl toks perdavimas laikytinas valstybės išteklių perdavimu ir yra priskirtinas valstybei.

(37) Be to, sprendime pradėti procedūrą nurodyta, kad valstybės finansavimu PAN suteikiamas atrankusis ekonominis pranašumas. Komisija išreiškė abejonių, ar PAN turi vykdyti viešųjų paslaugų įsipareigojimus, kurie yra aiškiai apibrėžti ir atitinka keturias kartu taikomas *Altmark* sąlygas. Palyginti su kitomis ekonominės veiklos rūšimis, PAN teikiamai paslaugai (t. y. laivų remonto įrenginių nuomai už užmokestį) nėra būdingos jokios ypatingos savybės. Komisija išreiškė abejonių, ar i) PAN iš tikrųjų turi vykdyti viešųjų paslaugų įsipareigojimus ir ar šie įsipareigojimai yra aiškiai apibrėžti, ii) kriterijai, pagal kuriuos apskaičiuojama kompensacija, buvo objektyviai ir skaidriai nustatyti iš anksto, iii) kompensacija neviršija to, kas būtina viešųjų paslaugų įsipareigojimų vykdymo sąnaudoms padengti, atsižvelgiant į atitinkamas įplaukas ir pagrįstą pelną, susijusį su tų įsipareigojimų vykdymu, iv) veiklos vykdytojas pasirinktas vykdant viešųjų pirkimų procedūrą arba viešųjų paslaugų įsipareigojimų vykdymo sąnaudos atitinka įprastos įmonės (gerai valdomos įmonės, tinkamai apsirūpinusios transporto priemonėmis, kad galėtų patenkinti būtinus viešosios paslaugos poreikius) sąnaudas.

(38) Komisija laikėsi pirminės nuomonės, kad investicinis projektas leis PAN tęsti ekonominę sausųjų dokų nuomos veiklą, kuri vykdoma konkurencingame sektoriuje, kuriame prekyba vykdoma Sąjungos lygmeniu, ir kad priemone gali būti iškraipoma konkurencija ir daromas poveikis Sąjungos vidaus prekybai.

(39) Sprendime pradėti procedūrą Komisija nurodė, kad priemonių pripažinimas valstybės pagalba nereikštų SESV 345 straipsnio, kuriame nustatytas viešųjų ir privačiųjų subjektų neutralumo principas, pažeidimo. Komisija preliminariai pažymėjo, kad priemones pripažinus valstybės pagalba nėra diskriminuojami viešieji savininkai, nes tą pačią veiklą vykdantys privatūs savininkai taip pat turėtų parengti išankstinį verslo planą ir investicijas atliktų tik tuo atveju, jeigu jos būtų pelningos remiantis šiuo planu. Kitaip tiek viešieji, tiek privatūs savininkai galėtų gauti suderinamą pagalbą, jeigu būtų laikomasi visų sąlygų, numatytų taikomose valstybės pagalbos laivų statybos sektoriuje taisyklių.

(40) Be to, sprendime pradėti procedūrą Komisija laikėsi pirminės nuomonės, kad nagrinėjamos priemonės negali būti pripažįstamos esama pagalba pagal Reglamento (ES) 2015/1589 (toliau – Procedūrų reglamentas) 1 straipsnio b punktą, nes viešoji parama laivų statybos ir laivų remonto įrenginiams buvo laikoma valstybės pagalba dar iki Sprendimo *Leipzig Halle*.

2.4.2. *Abejonės dėl pagalbos CAMED buvimo*

(41) Dėl galimos pagalbos įmonei CAMED Komisija pažymėjo sprendime pradėti procedūrą, kad viešoji parama PAN iš dalies padengė jos investicijų sąnaudas, kurių visą sumą turėtų padengti bet kuris kitas rinkoje veikiantis laivų remonto įrenginių privatus savininkas, todėl PAN galėjo taikyti mažesnius mokesčius įmonei CAMED.

(42) Nagrinėjamos priemonės yra priskirtinos valstybei (t. y. jas skyrė PAN, kuri yra valstybės administracijos dalis, net jeigu nagrinėjamas subjektas teisiškai yra savarankiškas nuo kitų valdžios institucijų). Be to, sprendime pradėti procedūrą Komisija nustatė, kad sudarydama sąlygas įmonei CAMED naudotis sausaisiais dokais galimai žemesniais nei rinkos įkainiais, PAN galėjo atsisakyti valstybės išteklių.

(43) Dėl nesurengto konkurso ir dėl to, kad žemės naudojimo mokestis, kurį įmonė CAMED mokėjo PAN, buvo apskaičiuotas remiantis nustatytais teisiniais kriterijais, Komisija preliminariai nusprendė, kad PAN ir CAMED sutartiniais susitarimais įmonei CAMED gali būti suteikiamas galimas ekonominis pranašumas rinkos sąlygų atžvilgiu sudarant sąlygas naudotis renovuotais sausaisiais dokais galimai mažesnėmis nei rinkos kainomis. Be to, net jeigu būtų galima pripažinti, kad įmonė CAMED įsipareigojo investuoti mainais į atliekamas intervencijas, nebuvo jokių požymių, kad įmonės CAMED investicijų, atliktų PAN atžvilgiu, vertė ir žemės naudojimo mokestis atitinka intervencijų, kurias PAN atliko įmonės CAMED atžvilgiu, vertę. Tad Komisija paprašė Italijos institucijų ir trečiųjų šalių pateikti pastabų dėl šių pirminių išvadų.

(44) Sprendime pradėti procedūrą Komisija išreiškė abejonių, ar visos keturios *Altmark* sąlygos yra vykdomos kartu įmonei CAMED skirtų priemonių atžvilgiu.

(45) Komisija taip pat pažymėjo, kad priemonėmis gali būti iškraipoma konkurencija ir daromas poveikis Sąjungos vidaus prekybai.

2.4.3. *Abejonės dėl pagalbos suderinamumo*

(46) Dėl suderinamumo Komisija preliminariai nusprendė, kad sausieji dokai yra ne transporto infrastruktūra, o laivų statyklų gamybos įrenginiai, nes jie naudojami ne transporto reikmėms, o laivų statybai arba remontui. Todėl pagalba negali būti vertinama tiesiogiai pagal SESV 107 straipsnio 3 dalies c punktą kaip investicinė pagalba transporto infrastruktūrai.

2.4.3.1. Pagalbos PAN suderinamumas

(47) Komisija išreiškė abejonių dėl pagalbos, teikiamos PAN pagal 2011 m. visuotinės ekonominės svarbos paslaugų (VESP) sistemą ir valstybės pagalbos laivų statybos sektoriui taisykles, taikomas kiekvienos priemonės skyrimo metu, suderinamumo. Sprendime pradėti procedūrą Komisija preliminariai nusprendė, kad priemonės iš esmės buvo skirtos tada, kai kiekviena investicija buvo įtraukta į investicijų programą remiantis uostų direkcijų prašymu. Komisija nusprendė, kad šiuo klausimu pateikta informacija nepakankama, ir paragino Italiją pateikti atitinkamas kiekvienos priemonės/intervencijos skyrimo datas.

(48) Vis dėlto Komisija išreiškė abejonių dėl visiškos nagrinėjamų priemonių atitikties, nes pagalbos intensyvumas viršijo didžiausią leistiną pagalbos intensyvumą regioninei investicinei pagalbai laivų statybos įrenginiams (kurie nurodyti vėlesnėse sistemose), neatsižvelgiant į tikslią kiekvienos priemonės skyrimo datą ir remiantis šiais suderinamumo pagrindais, kurie galėtų būti taikomi pagalbai laivų statybai:

— Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1540/98 ([15]),

([15]) 1998 m. birželio 29 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1540/98, nustatantis naujas pagalbos laivų statybai taisykles (OL L 202, 1998 7 18, p. 1).

— 2004 m. valstybės pagalbos laivų statybai sistema, kuri iš pradžių buvo taikoma nuo 2004 m. sausio 1 d. iki 2006 m. gruodžio 31 d., o vėliau du kartus pratęsta iki 2008 m. gruodžio 31 d. ir 2011 m. gruodžio 31 d. ([16]),

— 2011 m. valstybės pagalbos laivų statybai sistema ([17]), kuri buvo taikoma po 2011 m. gruodžio 31 d. suteiktai pagalbai, apie kurią nebuvo pranešta. Šios sistemos taikymas pratęstas iki 2014 m. birželio 30 d. ([18]),

— 2014–2020 m. regioninės valstybės pagalbos gairės, taikomos nuo 2014 m. liepos 1 d. ([19])

(49) Kadangi Italija nepateikė informacijos, reikalingos aiškiai priemonių skyrimo datai nustatyti, Komisija negalėjo atlikti visiško suderinamumo vertinimo, nes negalėjo nustatyti tinkamo teisinio pagrindo. Sprendime pradėti procedūrą Komisija pažymėjo, kad negalima atmesti galimybės, jog bent dalis priemonių galėtų būti pripažintos suderinamomis pagal atitinkamas valstybės pagalbos taisykles, ir paragino Italijos valdžios institucijas pateikti kiekvienos priemonės suderinamumo analizę.

2.4.3.2. Pagalbos CAMED suderinamumas

(50) Komisija išreiškė abejonių, ar priemonės pagal 2011 m. VESP sistemą yra suderinamos su tariama pagalba įmonei CAMED.

(51) Vis dėlto, kadangi Komisija negalėjo visiškai paneigti, kad bent dalį priemonių, skirtų PAN, būtų galima pripažinti suderinamomis pagal atitinkamas valstybės pagalbos taisykles, kurios buvo taikomos laivų statybos sektoriuje priemonių skyrimo metu, ji neatmetė galimybės, kad toks vertinimas galėtų turėti įtakos ir įmonei CAMED suteiktos pagalbos suderinamumo vertinimui. Komisija paragino Italijos valdžios institucijas pateikti kiekvienos priemonės (skirtos įmonei CAMED) suderinamumo analizę pagal taikomą teisę, atsižvelgiant į kiekvienos priemonės skyrimo datas.

3. ITALIJOS PASTABOS

3.1. **Pastabos dėl sprendimo pradėti procedūrą**

(52) Italijos valdžios institucijų nuomone, sprendime pradėti procedūrą pažeidžiami pagrindiniai Sąjungos teisės šaltiniai ir bendrieji gero administravimo, teisinio tikrumo, teisėtų lūkesčių ir veiksmingos teisminės apsaugos principai. Italija teigia, kad bet koks Komisijos sprendimas iš esmės panaikintų ankstesnį sprendimą nutraukti bylą, kurį Komisija priėmė 2006 m. ([20])

(53) Italija taip pat teigia, kad tyrimo užbaigimas per pagrįstą laikotarpį yra bendrasis Sąjungos teisės principas ([21]), neleidžiantis Komisijai savo nuožiūra pratęsti pradinio tyrimo, pradėto gavus skundą dėl tariamos pagalbos, apie kurią nebuvo pranešta, etapo trukmės, nebent tokia priemonė būtų neteisėta ([22]). Italijos valdžios institucijų teigimu, šioje byloje taip nėra.

(54) Italijos valdžios institucijos remiasi Procedūrų reglamento 16 straipsnio 1 dalimi, kurioje nustatyta, kad Komisija nereikalauja išieškoti pagalbos, jeigu tai prieštarautų bendrajam Sąjungos teisės principui.

3.1.1. *Dėl pagalbos PAN buvimo*

(55) Dėl pagalbos PAN buvimo Italija paaiškino, kad uostų direkcijos yra ne įmonės, o neekonominiai viešieji subjektai (*enti pubblici non economici*), kuriems taikoma viešoji teisė (pvz., Įstatymas Nr. 84/1994, Italijos pagrindų įstatymas dėl uostų) ([23]). Nacionalinės uostų direkcijos turi administracinį, organizacinį, reguliavimo, biudžeto ir finansinį savarankiškumą. Italijos valstybė suteikė uostų direkcijoms institucinius įgaliojimus jos vardu ir tik viešojo intereso labui vykdyti Italijos uostų administravimo, reguliavimo ir kontrolės funkcijas. Todėl uostų direkcijos komerciniu požiūriu nenaudoja valstybės turimo turto ir jį tik administruoja vykdydamos joms suteiktus institucinius įgaliojimus.

([16]) OL C 317, 2003 12 30, p. 11. Taip pat žr. Komisijos komunikatą dėl Valstybės pagalbos laivų statybai sistemos pratęsimo (OL C 260, 2006 10 28, p. 7) ir Komisijos komunikatą dėl Valstybės pagalbos laivų statybai sistemos pratęsimo (OL C 173, 2008 7 8, p. 3).
([17]) OL C 364, 2011 12 14, p. 9.
([18]) Žr. Komisijos komunikatą dėl Valstybės pagalbos laivų statybai sistemos pratęsimo (OL C 357, 2013 12 6, p. 1).
([19]) OL C 209, 2013 7 23, p. 1.
([20]) Žr. 1994 m. lapkričio 18 d. Sprendimą *SFEI*, C-222/92, ECLI:EU:C:1994:396.
([21]) Žr. 1999 m. kovo 11 d. Sprendimą *Aristrain v Commission*, T-156/94, ECLI:EU:C:1999:53.
([22]) Žr. 2010 m. gruodžio 16 d. Sprendimą *Athinaïki Techniki v Commission*, C-362/09 P, ECLI:EU:C:2010:783.
([23]) Žr. *Legge 28 gennaio 1994, n. 84: Riordino della legislazione in materia portuale, Gazzetta Ufficiale n.28 del 4–2-1994 - Supplemento Ordinario n. 21.*

(56) Italijos valdžios institucijos tvirtina, kad uostų direkcijos netiekia prekių ar neteikia paslaugų kurioje nors rinkoje ir todėl nevykdo ekonominės veiklos. Pagal Įstatymo Nr. 84/1994 6 straipsnį uostų direkcijos negali tiesiogiai ar netiesiogiai vykdyti uostų veiklos ([24]). Be to, pagal teisės aktus Italijos uostų administravimas pavestas uosto direkcijai, atsakingai už teritoriją. Todėl, Italijos teigimu, vykdydamos Italijos uostų administravimo institucinius įgaliojimus, uostų direkcijos neveikia konkurencijai atviroje rinkoje, nes i) šios veiklos negali vykdyti jokia kita šalis ir ii) joms draudžiama vykdyti ekonominę veiklą konkurencijai atviruose sektoriuose.

(57) Italijos valdžios institucijų teigimu, žemės naudojimo mokestis (*canone demaniale*) yra ne kompensacija už ekonominės paslaugos teikimą, o užmokestis už privatų viešojo turto naudojimą. Mokesčio rinkimas valstybės vardu atitinka institucinius įgaliojimus, suteiktus uostų direkcijoms.

(58) Italijos valdžios institucijų tvirtinimu, ekonomine veikla galėtų būti laikomas tik komercinių mokesčių, kuriuos uostų direkcijos gali savarankiškai nustatyti ir apskaičiuoti pagal rinkos vertes, taikymas ([25]). Tačiau šiuo atveju mokestis nustatytas Ministro dekretu Nr. 595/1995 remiantis nustatytais kriterijais, susijusiais su turto, dėl kurio suteikta koncesija, plotu. Mokesčius taiko visos Italijos uostų direkcijos visiems koncesininkams, neatsižvelgdamos į tai, kaip jie ketina naudotis atitinkamu plotu, arba į bet kokį galimą pelną ar nuostolius. Todėl mokestis yra dalis bendros mokesčių naštos, tenkančios valstybei priklausančioje žemėje (ne tik laivų statybos sektoriuje) veikiantiems subjektams. Be to, Italijos valdžios institucijos pažymi, kad mokestis negali būti nustatytas remiantis rinkos vertėmis, nes nėra rinkos, susijusios su viešojo turto nuosavybe ir (arba) valdymu.

(59) Be to, Italija paaiškina, kad priemonės nebuvo atrankiosios, nes investicijos į darbus Neapolio uosto sausuosiuose dokuose yra vienos iš daugelio Italijos valstybės investicijų į jai priklausantį turtą, kuris yra susijęs ne tik su uostais. Italijos valstybė finansuoja specialią įvairaus visuomenei priklausančio turto, taip pat ir (pagal Navigacijos kodeksą ir Civilinį kodeksą) Italijos uostų, įskaitant mūro dokus, techninę priežiūrą.

(60) Be to, viešuoju finansavimu, numatytu uostų plėtros, modernizavimo ir atnaujinimo darbams, kuris skiriamas pagal Įstatymą Nr. 413/1998 (ir refinansuojamas pagal Įstatymą Nr. 388/2000 ir Įstatymą Nr. 166/2002) galėjo pasinaudoti visos Italijos uostų direkcijos ([26]). Speciali sausųjų dokų Nr. 1, 2 ir 3 techninė priežiūra nėra *ad hoc* investicinis sprendimas; tai vidaus lėšų pervedimas valdžios institucijoms laikantis nacionalinės teisės sistemos, kurioje nustatyta, kad valstybė turi uostų nuosavybės teisę ir yra atsakinga už jų administravimą. Italijos valdžios institucijos tvirtina, kad Komisija pagal SESV 107 straipsnio nuostatas negali ginčyti priemonių, kurios yra ne atrankiosios, o bendro pobūdžio, ir kurios atspindi atskirų valstybių narių ekonominės ir pramonės politikos sprendimus.

(61) Dėl galimo PAN suteikto ekonominio pranašumo Italijos valdžios institucijos mano, kad pagal Įstatymą Nr. 84/1994 ir Įstatymą Nr. 112/1998 ([27]) specialių renovavimo darbų sąnaudas padengia savininkas, t. y. Italijos valstybė, o ne infrastruktūros valdytojas. Todėl viešojo finansavimo, skirto specialioms techninės priežiūros sąnaudoms padengti, lėšos nesumažina uosto direkcijai tenkančios naštos, taip pat jai nesuteikia jokio pranašumo.

(62) Be to, Italijos teigimu, PAN nesuteikiamas ekonominis pranašumas, nes priemonės yra būtinos VESP vykdyti, t. y. sausiesiems dokams valdyti (pagal Įstatymu Nr. 84/1994 uostų direkcijoms suteiktus įgaliojimus ir nustatytus draudimus). Italijos teigimu, ši veikla, kurią vykdo visos Italijos uostų direkcijos, nacionalinėje teisėje yra aiškiai apibūdinta kaip VESP sritis. Todėl priemonėmis PAN nesuteikiamas joks atrankusis pranašumas, palyginti su kitomis Italijos uostų direkcijomis.

([24]) Pagal šį įstatymą pagrindinės Italijos uostų direkcijų funkcijos yra šios: a) uoste vykdomos komercinės ir pramonės veiklos programavimas, koordinavimas ir skatinimas; b) atviros prieigos prie infrastruktūros ir erdvių palaikymas; c) pavedimas trečiosioms šalims ir uosto veiklos kontrolė, kuria siekiama teikti visuotinės svarbos paslaugas uosto naudotojams už pinigus.

([25]) Italijos valdžios institucijos remiasi 2000 m. gruodžio 12 d. Sprendimu *Aéroports de Paris/Komisija*, T-128/98, ECLI:EU:T:2000:290. Italijos teigimu, infrastruktūros valdytojui suteikta galimybė laisvai nustatyti iš potencialių naudotojų reikalaujamą mokesčio sumą yra būtina ir privaloma išankstinė sąlyga tam, kad mokestis būtų laikomas komerciniu, o veikla – ekonomine.

([26]) Italijos teigimu, pagal nacionalinį Italijos uostų modernizavimo planą, priėmus Įstatymą Nr. 413/1998, nacionalinės valdžios institucijos skyrė lėšų infrastruktūros darbams, kuriais siekiama plėsti, modernizuoti ir atnaujinti uostus ir taip suteikė galimybę uostų direkcijoms investuoti į infrastruktūros darbus uostuose iš viso maždaug 50 mln. EUR per metus.

([27]) Pagal Įstatymo Nr. 84/1994 5 straipsnį ir Teisėkūros procedūra priimto akto Nr. 112/1998 104 straipsnį specialių restruktūrizavimo darbų, susijusių su viešąja infrastruktūra, kurios vienintelis savininkas yra valstybė, vykdymo ekonominė našta tenka tik Italijos valstybei.

(63) Italijos valdžios institucijos remiasi SESV 26 protokolu, pagal kurį nacionalinėms valdžios institucijoms suteikiama didelė diskrecija dėl VESP, ir mano, kad Komisija turėtų apsiriboti tik akivaizdžių klaidų kontrole. Italijos teigimu, VESP veikla nėra infrastruktūros nuoma už atlygį ar tiesioginis infrastruktūros naudojimas PAN vykdant laivų statybos veiklą. VESP sritis – tai įpareigojimas Italijos uostų direkcijoms, nustatytas Įstatymu Nr. 84/1994, valdyti sausuosius dokus Italijos valstybės vardu ir visų pirma pareiga vykdyti ir rūpintis specialia technine šio valstybei priklausančio turto priežiūra atsižvelgiant į viešąjį interesą.

(64) Viešuoju finansavimu, kurį valstybė skyrė sausųjų dokų Nr. 1, 2 ir 3 remontui, nebuvo suteiktas pranašumas PAN, nes tai buvo tik viešųjų išteklių perdavimas konkrečioms valstybės suteiktoms uostų direkcijų funkcijoms vykdyti, arba juo buvo dengiamos PAN sąnaudos, patirtos vykdant Įstatymu Nr. 84/1994 visoms Italijos uostų direkcijoms nustatytus įsipareigojimus.

(65) Dėl renovavimo darbų Italijos valdžios institucijos paaiškino, kad viešuoju finansavimu nėra viršijama tai, kas būtina siekiant kompensuoti PAN patirtas sąnaudas. Darbų sutartys buvo sudarytos viešo konkurso būdu (dėl to buvo patirtos mažesnės sąnaudos nei manyta iš pradžių). Be to, įmonė CAMED atliko dideles investicijas, kurios papildė PAN atliktas investicijas ir sudarė daugiau nei 40 mln. EUR.

(66) Dėl institucinės užduoties valdyti uostus valstybės vardu Italija taip pat nurodė, kad pagal Navigacijos kodekso 28 ir 29 straipsnius bei Civilinio kodekso 822 ir 823 straipsnius ši užduotis negali būti pavesta kitiems subjektams be uostų direkcijų ir dėl jos negali būti rengiamas konkursas. Priešingai, atitinkamo valstybei priklausančio turto koncesija įmonei CAMED buvo suteikta pagal nacionalinę teisę ([28]) konkurencingai ir nediskriminuojant bei laikantis Sąjungos principų.

(67) Italija taip pat tvirtina, kad šiomis priemonėmis nebuvo iškraipoma konkurencija ir nebuvo nedaromas poveikis valstybių narių tarpusavio prekybai. Italijos uostų sektorius nėra liberalizuotas, todėl Italijos uostų direkcijos veikia sektoriuje, kuriame nėra konkurencijos. Italijos valdžios institucijų teigimu, Komisija padarė klaidą sprendime pradėti procedūrą, nurodydama veiklos rūšį kaip „nuomą“, o ne „valstybės turto koncesijos suteikimą“. Kitaip nei nuomininkas, kuris nuomojasi turtą, koncesininkas turi laikytis viešojo intereso ir būti tikrinamas uosto direkcijos pagal viešąją teisę.

(68) Be to, Italija tvirtina, kad Komisija neatsižvelgė į valstybių narių skirtumus, susijusius su uostų valdymu. Kadangi Sąjungos lygmeniu nėra vienodo požiūrio, Italija nusprendė uostų sektoriaus valdymą išlaikyti viešojo valdymo srityje. Todėl, kadangi Italijos uostų sektorius nėra liberalizuotas ir Italijos uostų direkcijos veikia sektoriuje, kuriame nėra konkurencijos, Italija teigia, kad priemonėmis nebuvo iškraipyta konkurencija ir nebuvo daromas poveikis valstybių narių tarpusavio prekybai pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį.

(69) Italijos valdžios institucijų manymu, priemonių pripažinimas valstybės pagalba reikštų SESV 345 straipsnio, kuriame nustatytas viešųjų ir privačiųjų subjektų neutralumo principas, pažeidimą. Privatus savininkas galėtų investuoti tiek, kiek nori, į savo turtą, o valstybės investicijos į nuosavą infrastruktūrą visada būtų valstybės pagalba. Italijos valdžios institucijos nesutinka su Komisijos pirminiu vertinimu, kad privatūs savininkai paprastai atliktų tik pelningas investicijas (kaip pavyzdį galima pateikti investicijas į įvaizdžio stiprinimą).

(70) Be to, Italija teigia, kad pagal SESV 345 straipsnį Sąjungos teise negali būti nurodytas joks privatizavimas valstybėms narėms arba reikalaujama parduoti turtą, kurį valstybė narė nusprendė išlaikyti valstybės rankose, ypač nesant bendrų sektoriaus liberalizavimo priemonių. Bet koks kitas aiškinimas pažeistų bendrąjį vienodo požiūrio principą, pagal kurį labai skirtingi faktai negali būti vertinami vienodai.

(71) Be to, Komisija negali trukdyti valstybėms narėms atlikti tokio turto techninės priežiūros. Teisė išlaikyti gerą nuosavo turto būklę ir užtikrinti jo veiksmingą veikimą yra nuosavybės teisės, kurią dabar saugo ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija – pagrindinis teisės šaltinis, kuris taip pat privalomas Sąjungos institucijoms, – esmė.

([28]) Koncesija buvo suteikta pagal Jūrų laivyno kodekso (*Codice navale*) 36 straipsnį ir Jūrų laivyno kodekso reglamento (*Regolamento per l' esecuzione del codice della navigazione marittima*) 18 straipsnį.

(72) Dėl priemonių priskyrimo esamai pagalbai Italija pažymi, kad Komisija 2013 m. skundo pateikėjui išsiųstose pirminėse išvadose nurodė, kad nagrinėjami sausieji dokai yra valstybinio jūrų turto dalis. Italijos valdžios institucijos atkreipia dėmesį, kad iki Sprendimo *Leipzig Halle* pati Komisija investicijas į infrastruktūrą, įskaitant uostų teritorijas, vertino kaip veiklą, kuriai netaikomas SESV 107 straipsnis. Tuo laikotarpiu, kai buvo priimtas sprendimas Neapolio uosto dokuose Nr. 1, 2 ir 3 atlikti darbus (t. y. iki 2001 m.), viešoji parama infrastruktūrai įprastai buvo laikoma ne pagalba, o bendromis priemonėmis, kildinamomis iš valstybės suvereniteto vykdyti ekonominę politiką, žemės planavimą ir plėtrą.

(73) Italijos valdžios institucijos taip pat remiasi Pranešimu dėl valstybės pagalbos sąvokos ([29]), kuriame teigiama, kad dėl netikrumo, buvusio prieš priimant Sprendimą *Aéroports de Paris*, valdžios institucijos galėjo teisėtai manyti, kad viešasis infrastruktūros finansavimas, suteiktas prieš priimant tą sprendimą, nėra valstybės pagalba, taigi apie tokias priemones nebuvo būtina pranešti Komisijai. Todėl Italija mano, kad, laikantis teisinio tikrumo ir teisėtų lūkesčių principų, dėl šių priemonių negali kilti abejonių remiantis valstybės pagalbos taisyklėmis ([30]).

(74) Dėl pirminės Komisijos išvados sprendime pradėti procedūrą, kad valstybės parama laivų statybos ir laivų remonto įrenginiams visada buvo laikoma valstybės pagalba (net iki Sprendimo *Leipzig Halle*), Italijos valdžios institucijos pateikė toliau nurodytas pastabas. Italijos teigimu, Komisija neteisingai remiasi Komisijos sprendimu Nr. 94/374/EB ([31]) sprendime pradėti procedūrą. Italija nurodo, kad pagal tą sprendimą įvairioms viešosios paramos priemonėms, skirtoms padėti „laivų remonto įrenginiams sausajame doke“, galėtų būti taikomas SESV 107 straipsnis. Todėl sprendimas buvo priimtas dėl „įrenginių“, t. y. uosto aukštutinių statinių (kilnojamųjų konstrukcijų, kranų ir pan.), priklausančių atskiriems koncesininkams, o ne valstybei priklausančios infrastruktūros. Sprendime aiškiai nurodyta, kad i) Italijos uostą valdančiam subjektui skirtas viešasis finansavimas „susijęs su regioninių infrastruktūrų valdymu ir todėl nėra valstybės pagalba“ ir ii) priemonės, skirtos „infrastruktūrai, kurią kuria viešoji institucija, finansuoti, <…> negali būti laikomos valstybės pagalba pagal“ SESV 107 straipsnio 1 dalį, ir patvirtindama, kad iki Sprendimo *Leipzig Halle* pati Komisija laikėsi nuomonės, kad investicijos į infrastruktūrą, įskaitant uostų teritorijas, yra veikla, kuriai netaikomas SESV 107 straipsnis.

(75) Italija pakartoja argumentą, kad Italijos uostų direkcijos veikia rinkoje, kurioje nėra konkurencijos. Vadovaujantis nusistovėjusia teismų praktika, pagalba, skirta neliberalizuotose rinkose, laikoma esama pagalba, kuri gali būti laikoma nesuderinama tik *ex nunc* ir todėl neturi būti grąžinta.

3.1.2. *Dėl pagalbos CAMED buvimo*

(76) Dėl tariamos pagalbos įmonei CAMED Italijos valdžios institucijos paaiškino, kad pagal Italijos teisę specialieji sausųjų dokų renovavimo darbai priskiriami infrastruktūros savininko (t. y. valstybės), o ne veiklos vykdytojo, atsakomybės sričiai. Kaip ir pagal nuomos sutartį, įprasti darbai yra veiklos vykdytojo atsakomybė, o savininkas turi užtikrinti, kad veiklos vykdytojas galėtų naudotis infrastruktūra pagal koncesijos sutartį per visą jos galiojimo laiką. Pasibaigus koncesijos laikotarpiui, infrastruktūra išliks valstybės nuosavybe. Italijos valdžios institucijų teigimu, taip yra ne tik 2004 m. su įmone CAMED sudarytos koncesijos sutarties, bet ir visų koncesijos sutarčių, sudarytų dėl valstybės turto naudojimo ir eksploatavimo, atveju ([32]).

(77) Todėl Italija teigia, kad priemonės yra bendro kompleksinio pobūdžio, nes pagal viešąjį modelį, pagal kurį Italijos įstatymų leidėjas organizuoja uostų sektorių, kiekviena Italijos uosto direkcija (ne tik PAN) visada gavo ir toliau gauna valstybės lėšų, skirtų valstybės valdomo turto infrastruktūros darbams finansuoti. Iš to matyti, kad visos įmonės (ne tik CAMED), veikiančios uosto teritorijoje visuose Italijos uostuose (ne tik Neapolyje) ir visuose ūkio sektoriuose (ne tik laivų statybos), gavo „naudos“ iš „pagalbos“, kuri yra identiška naudai, kurią tariamai gavo įmonė CAMED. Italijos valdžios institucijos tvirtina, kad visi ūkio subjektai, gavę valstybės turto koncesiją:

([29]) Komisijos pranešimas dėl Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 107 straipsnio 1 dalyje vartojamos valstybės pagalbos sąvokos (OL C 262, 2016 7 19, p. 1).

([30]) Italija pažymi, kad Sprendime *Aéroports de Paris* oro uostų valdymas, o ne infrastruktūros kūrimas, buvo apibūdintas kaip ekonominė veikla. Todėl būtina bent jau nurodyti Sprendimą *the Leipzig Halle*. Italijos valdžios institucijos toliau ginčija šio sprendimo taikymą uostų sektoriui, nes yra labai didelė rizika, kad dėl jo taikymo visai valstybių narių ekonominei ir pramonės politikai uostų sektoriuje galiotų valstybės pagalbos taisyklės, o santykinėse Sąjungos ir valstybių narių atsakomybės srityse tai turėtų neigiamą poveikį valstybėms narėms.

([31]) 1994 m. vasario 2 d. Komisijos sprendimą 94/374/EB dėl Sicilijos regioninio įstatymo Nr. 23/1991 dėl nepaprastosios pagalbos pramonei ir Sicilijos regioninio įstatymo Nr. 8/1991 5 straipsnio dėl, visų pirma, įmonės „Sitas“ finansavimo (OL L 170, 1994 7 5, p. 36).

([32]) Italijos valdžios institucijos taip pat pateikė panašių situacijų pavyzdžių, kai kiti Neapolio uoste veiklą vykdantys koncesininkai pasirašė panašius susitarimus, pagal kuriuos darbus, atliekamus įvairiuose infrastruktūros objektuose, finansavo uosto direkcija. Italijos valdžios institucijos konkrečiai nurodo koncesijos sutartį, kurią uosto direkcija pasirašė su skundo pateikėju šioje byloje dėl laivų statybos veiklos vykdymo Neapolio uoste ir pagal kurią (įprasti) techninės priežiūros darbai yra koncesininko atsakomybė, o uosto direkcija sutiko finansuoti naujo doko statybą (konkretūs darbai).

i) dalyvavo atvirame ir konkurencingame procese, ii) galėjo naudotis teritorijomis, turtu ir infrastruktūra, sukurta ir remontuojama naudojant valstybės lėšas, ir iii) pagal nacionalinę teisę mokėjo žemės naudojimo mokestį. Todėl įmonė CAMED neįgijo jokio atrankiojo pranašumo prieš kitas įmones, kurios yra panašioje faktinėje ir teisinėje padėtyje, pavyzdžiui, kitas laivų statybos įmones, terminalų operatorius, laivybos bendroves ir pan. ([33]) Be to, pagal 2002 m. reglamentą reikalaujama, kad įmonė CAMED sudarytų sąlygas kitiems veiklos vykdytojams naudotis valstybei priklausančia infrastruktūra tokiomis pačiomis sąlygomis ir remdamasi skaidriais ir nediskriminuojančiais prioritetiniais kriterijais, taikydama paskelbtus tarifus, kurie, Italijos valdžios institucijų nuomone, dar kartą patvirtina, kad priemonės nėra atrankiosios.

(78) Įmonės CAMED sumokėtas žemės naudojimo mokestis už valstybės turto naudojimą nustatytas pagal nacionalinę teisę, visų pirma Ministro dekretą Nr. 595/1995. PAN taip pat neturėjo galimybės įmonei CAMED taikyti mažesnių mokesčių, nes tai nėra komercinis mokestis, dėl kurio šalys susitaria atsižvelgdamos į rinkos mokesčius. Žemės naudojimo mokesčiai nustatomi objektyviai ir yra vienodi visoms jūrų žemės koncesijoms, kurios suteikiamos šios rūšies veiklai, taigi yra nustatomi ne atrankiniu būdu. Todėl priemone nebuvo sumažintos PAN patiriamos sąnaudos ir ji nesuteikė galimybės įmonei CAMED taikyti mažesnių mokesčių.

(79) Be to, Italijos valdžios institucijos mano, kad koncesijos laikotarpiu valstybei nuosavybės teise priklausančio turto koncesininkui nebūtina investuoti sumos, kuri kartu su mokamu mokesčiu būtų lygi bet kurios konkrečios valstybės, kaip vienintelio turto savininko, atliekamos techninės priežiūros dydžiui. Koncesininkas, kuris turtu naudojasi laikinai, neturi pareigos prisiimti tokios pačios finansinės naštos, kaip savininkas, kad šis turtas būtų tinkamas eksploatuoti, taip didinant jo vertę.

(80) Italijos valdžios institucijos taip pat teigia, kad sprendime pradėti procedūrą neatsižvelgiama į tai, kad, nors ir neprivalėdama, įmonė CAMED įgyvendino daugiau nei 40 mln. EUR vertės investicijų planą, kuriuo papildė PAN vykdomas investicijas.

(81) Italijos valdžios institucijos laikosi nuomonės, kad investiciniu projektu įmonei CAMED nebuvo suteiktas joks pranašumas, nes 2004 m. koncesijos sutartis su įmone CAMED buvo sudaryta atvirai ir viešai (žr. 15 konstatuojamąją dalį) ir įmonė CAMED turi teisę eksploatuoti infrastruktūrą, kuri turi būti tinkama sutartam naudojimui. Be to, Italijos valdžios institucijų nuomone, Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/23/ES ([34]) dėl koncesijos sutarčių suteikimo netaikoma konkursams dėl uosto teritorijų koncesijų. Todėl PAN neprivalėjo skelbti kvietimo dalyvauti konkurse dėl koncesijos suteikimo, susijusio su šiais sausaisiais dokais, visų pirma dėl koncesijos, suteiktos daugiau nei prieš 10 metų iki minėtos direktyvos įsigaliojimo.

(82) Italija taip pat tvirtina, kad šiomis priemonėmis nėra iškraipoma konkurencija ir nedaromas poveikis valstybių narių tarpusavio prekybai, nes jos nesustiprina vienos įmonės pozicijos kitų įmonių, veikiančių tame pačiame sektoriuje, atžvilgiu. Pagal 2002 m. reglamente nustatytas sąlygas kiekviena įmonė gali prašyti leidimo naudotis dokais, neatsižvelgiant į jos įsisteigimo vietą. Todėl, Italijos valdžios institucijų teigimu, šios priemonės neturi jokio poveikio tarpvalstybinėms investicijoms ir (arba) įsisteigimo sąlygoms.

(83) Italija teigia, kad Komisija negali ginčyti bendrosios viešosios priemonės, kuri taikoma visoje šalies teritorijoje ir visoms joje veikiančioms įmonėms, tvirtindama, kad šia priemone ūkio subjektams suteikiamas pranašumas kitose valstybėse narėse įsteigtų ir veikiančių įmonių atžvilgiu. Nesvarbu, ar bus nustatyta, kad priemonėmis suteikiamas atrankusis pranašumas, remiantis nacionaline teise ir nesant bendrų visoje Sąjungoje taikomų taisyklių, palyginimas su skirtingose valstybėse narėse įmonėms sudarytomis sąlygomis iš esmės reikštų skirtingų faktinių ir teisinių situacijų, kurios susidaro dėl valstybių narių teisinių ir reguliavimo skirtumų, palyginimą, taigi būtų iškraipytas valstybės pagalbos kontrolės tikslas ir veikimas.

(84) Italijos valdžios institucijos pakartoja argumentus dėl priemonių priskyrimo esamai pagalbai (žr. 75 konstatuojamąją dalį).

([33]) Italijos valdžios institucijos paaiškino, kad, taikant Įstatymą Nr. 413/1998, ypač vietos lygmeniu, Neapolio uosto direkcija įgyvendino įvairių priemonių naudodama viešąsias lėšas įvairiam valstybei priklausančiam turtui ir infrastruktūros objektams, kuriais naudojasi įmonės, veikiančios visuose ūkio sektoriuose, ne tik laivų statybos įmonės, renovuoti ir modernizuoti, ir pateikė konkrečių pavyzdžių.

([34]) 2014 m. vasario 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/23/ES dėl koncesijos sutarčių suteikimo (OL L 94, 2014 3 28, p. 1).

3.1.3. *Dėl tariamos pagalbos PAN ir CAMED suderinamumo*

(85) Italija nesutinka su Komisijos vertinimu, kad priemonės buvo skirtos tada, kai kiekviena investicija buvo įtraukta į investicijų programą remiantis uostų direkcijų prašymais. Italija pakartoja, kad valstybės pagalbos schemos skyrimo data turi būti laikas, kada įsigaliojo teisinis pagrindas, pagal kurį tariamas naudos gavėjas įgijo teisę gauti paramos priemones, o ne vėlesnių įgyvendinimo priemonių, kurių gali būti daug, patvirtinimo data. Italija pažymi, kad visos Komisijos nustatytos įgyvendinimo priemonės aiškiai nurodo refinansavimo aktus pagal Įstatymą Nr. 413/1998, todėl tai yra tikras vienintelis teisinis veiksmų pagrindas, taip pat įvairius PAN sprendimus, priimtus 2001 m., ir 2004 m. su įmone CAMED sudarytą koncesijos sutartį.

(86) Italijos teigimu, priemonės neturėtų būti vertinamos remiantis laivų statybos sistemomis (žr. 48 konstatuojamąją dalį), nes priemonės yra susijusios tik su specialia technine valstybei priklausančios uosto infrastruktūros priežiūra. Italijos valdžios institucijų nuomone, tariama pagalba nėra skirta esamų laivų statyklų įrenginių, t. y. uosto aukštutinių statinių (kilnojamųjų konstrukcijų, kranų ir pan.), našumui didinti, o tik tam, kad būtų vykdoma speciali techninė tam tikrų uosto infrastruktūros objektų, kurių vienintelis savininkas yra valstybė, priežiūra. Taip siekiama užtikrinti, kad jie nepasentų, ypač saugos požiūriu, ir atsižvelgiant į tai, kad visi uosto naudotojai gali jais naudotis vienodomis ir nediskriminuojančiomis sąlygomis. Taigi nagrinėjamų priemonių suderinamumas negali būti vertinamas remiantis pagalbos laivų statybai sektorinėmis taisyklėmis.

(87) Italijos teigimu, priemonės yra suderinamos su vidaus rinka tiek pagal SESV 107 straipsnio 2 dalies b punktą, tiek 107 straipsnio 3 dalies c punktą, nes jomis siekiama atkurti valstybei priklausantį turtą po Antrojo pasaulinio karo ir 1980 m. Neapolio miestą sudrebinusio žemės drebėjimo. Tariamos pagalbos priemonės yra proporcingos, nes viešasis finansavimas skirtas tik tam, kad yra būtina, o specialios techninės priežiūros darbų sutartis buvo sudaryta surengus atvirą konkursą, leidusį sumažinti sąnaudas, palyginti su pradiniais skaičiavimais. Italijos valdžios institucijos taip pat atkreipia dėmesį į tai, kad įmonė CAMED atliko dideles investicijas, todėl valstybės finansavimo intensyvumas sumažėjo iki maždaug 40 % visų investicijų sąnaudų. Šios priemonės yra proporcingos ir todėl, kad pagal viešosioms koncesijoms taikomą teisę koncesininko atliekami darbai pasibaigus koncesijos sutarčiai lieka valstybės nuosavybe, o įmonė CAMED neturės teisės į jokią kompensaciją ar grąžinimą. Italija pakartoja, kad tariamos pagalbos priemonės yra naudingos nepalankioje padėtyje esančiam regionui, kuris pagal SESV 107 straipsnio 3 dalies a punktą yra remiamas regionas.

(88) 2017 m. lapkričio mėn. Italijos valdžios institucijos pateikė papildomos informacijos ir pakartojo savo nuomonę, kad laivų statybai taikomos valstybės pagalbos taisyklės nėra tinkamas teisinis pagrindas pagalbos suderinamumui vertinti. Nepaisant to, Italijos valdžios institucijos pateikė toliau nurodytas pastabas.

(89) Dėl PAN suteiktos pagalbos suderinamumo Italija patvirtino, kad PAN nepateikė paraiškų pagalbai gauti (kurioms būtų taikomos atitinkamos laivų statybos taisyklės) prieš kiekvienos investicijos darbų pradžią. Italijos valdžios institucijos patvirtino savo poziciją, kad lėšos buvo naudojamos esamos uosto infrastruktūros techninei priežiūrai ir nėra pagalba laivų statybos įrenginiams.

(90) Galiausiai Italija tvirtina, kad vertinamos sumos negalėjo būti išieškotos, nes suėjo Procedūrų reglamento 17 straipsnyje nustatytas senaties terminas.

4. **SUINTERESUOTŲJŲ ŠALIŲ PASTABOS**

4.1. **CAMED pastabos**

(91) Įmonė CAMED teigia, kad nagrinėjamų priemonių teisėtumas jau buvo išnagrinėtas ir patvirtintas 2006 m., kai Komisija paprašė Italijos valdžios institucijų pateikti informaciją ir vėliau nutraukė procedūrą. Taigi sprendimas pradėti procedūrą yra neteisėtas šio sprendimo nutraukti procedūrą panaikinimas, atliktas praėjus daugiau nei 10 metų po pirmosios priemonės, kuriuo pažeidžiami bendrieji Sąjungos teisės gero administravimo, teisinio tikrumo ir veiksmingos teisminės apsaugos principai.

(92) Be to, įmonė CAMED mano, kad nagrinėjamos priemonės nėra valstybės pagalba nei PAN, nei pačiai įmonei, nes jos susijusios su įprastu tam tikros turto kategorijos valdymu ir administravimu, o ne konkrečia ekonomine veikla, būtent valstybei priklausančiu viešuoju turtu. Nėra įvykdyta nė viena iš SESV 107 straipsnio 1 dalies sąlygų.

(93) Įmonė CAMED pakartoja Italijos argumentus, kad uostų direkcijos yra neekonominiai viešieji subjektai, kuriems pagal Įstatymą Nr. 84/1994 draudžiama verstis bet kuria ekonomine veikla arba teikti uosto paslaugas. Be to, įmonės CAMED teigimu, Italijos uostų direkcijos negali laisvai nustatyti valstybės mokesčių, renkamų iš koncesininkų valstybės vardu, dydžio, nes jie buvo nustatyti Ministro dekretu Nr. 595/1995.

(94) Įmonės CAMED tvirtinimu, darbas nesuteikia ekonominio pranašumo nei PAN, nei įmonei. Pagal teisės aktus nagrinėjamo viešojo turto techninė priežiūra išimtinai tenka valstybei, kaip jos savininkei; be to, ji yra būtina ir reikalinga viešųjų paslaugų įsipareigojimams vykdyti. Todėl priemonėmis nesumažinama jokia įmonei CAMED tenkanti finansinė našta ir jai nesuteikiamas joks pranašumas.

(95) Įmonė CAMED taip pat pažymi, kad planuojant ir tvirtinant viešąsias priemones ji nebuvo atitinkamos valstybinės žemės koncesininke, nes dar nebuvo įvykęs atviras ir konkurencingas konkursas. Todėl PAN įsipareigojo investuoti nežinodama būsimo koncesininko tapatybės. Bet kuri įmonė galėjo pateikti konkuruojantį pasiūlymą dėl koncesijos ir galėjo įgyti turtą pagal koncesijos pagrindu. Taigi procedūra atitinka rinkos ekonomikos veiklos vykdytojo kriterijų ir nesuteikia jokio pranašumo laimėjusiam konkurso dalyviui.

(96) Įmonė CAMED taip pat teigia, kad nagrinėjamos priemonės nėra atrankiosios, nes tai yra standartinis valstybės intervencijos metodas, kuriuo apskritai (o ne tik uostų ar laivų statybos sektoriuje) siekiama palaikyti tinkamą ir saugią gausaus ir įvairaus viešojo turto ir infrastruktūros būklę. Tai visų pirma pasakytina apie turtą, kuris valstybės sprendimu turėtų būti valstybės nuosavybe, nes tokiam sprendimui pagal SESV 345 straipsnį netaikoma Komisijos peržiūra. Šioje byloje darbai taip pat buvo suplanuoti ir patvirtinti pagal 1998 m. pagal nacionalinę teisę padėtą vykdyti finansavimo programą, kuria buvo siekiama sukurti visų Italijos uostų plėtrai, modernizavimui ir pertvarkymui skirtą infrastruktūrą.

(97) Įmonės CAMED teigimu, tai taip pat įrodo, kad priemonės nėra atrankiosios tiek i) PAN padėties visų kitų uostų direkcijų, kurios gavo tokį patį viešąjį finansavimą darbams, susijusiems su valstybės turtu ir infrastruktūra uostuose, esančiuose jų teritorinėje jurisdikcijoje, atžvilgiu, tiek ii) įmonės CAMED padėties kitų bendrovių, veikiančių laivų statybos ir kituose sektoriuose Neapolio uoste arba bet kuriame kitame Italijos uoste, atžvilgiu.

(98) Be to, įmonės CAMED nuomone, pagal viešosios infrastruktūros, kurios techninės priežiūros darbai buvo atlikti, naudojimą reglamentuojančias taisykles bet kuri įmonė, pateikusi prašymą, turi teisę naudotis dokais, kuriuos ji eksploatuoja pagal koncesijos sutartį, pagal skaidrius ir nediskriminacinius kriterijus bei sumokėjusi viešuosius tarifus. Galimybė naudotis infrastruktūra suteikiama tokiomis pačiomis sąlygomis, kaip ir kitiems potencialiems naudotojams – ne vien kitoms laivų remonto įmonėms, bet ir bet kuriai šaliai, kuri yra suinteresuota naudotis infrastruktūra, pavyzdžiui, laivybos bendrovėms, uosto paslaugų operatoriams, ekspeditoriams ir laivų valdymo bendrovėms. Įmonė CAMED mano, kad tai dar kartą patvirtina, jog priemonės, kuriomis siekiama atnaujinti dokus, nėra atrankiosios ir nepalaiko „tam tikrų įmonių ar tam tikrų prekių gamybos“.

(99) Įmonė CAMED taip pat pakartoja Italijos argumentus dėl konkurencijos iškraipymo arba poveikio valstybių narių tarpusavio prekybai nebuvimo.

(100) Įmonė CAMED mano, kad šios priemonės bet kuriuo atveju būtų suderinamos su vidaus rinka tiek pagal SESV 107 straipsnio 2 dalį, nes jomis siekiama atitaisyti „gaivalinių nelaimių ar kitų ypatingų įvykių sukeltą žalą“, šiuo atveju bombardavimo ir 1980 m. žemės drebėjimo sukeltą žalą, tiek pagal SESV 107 straipsnio 3 dalį, nes priemonėmis siekiama bendros svarbos tikslo. Be to, priemonės yra proporcingos dėl pačios įmonės CAMED atliktų investicijų (42 541 495 EUR dydžio), kurios sumažino valstybės intervencijos intensyvumą iki maždaug 40 % visų sąnaudų. Remiantis pateikta informacija, įmonė CAMED į dokus investavo 11,1 mln. EUR, o likusias sumas – į kitus susijusius objektus, pavyzdžiui, prekes/žemę, kuriai taikomas koncesijos mokestis, sandėliavimą ir pastatus, transporto išlaidas, IT ir biuro įrangą.

(101) Galiausiai įmonė CAMED teigia, kad, jeigu priemonės bus pripažintos pagalba, ji būtų esama pagalba, nes yra suėjęs Procedūrų reglamento 17 straipsnyje nustatytas senaties terminas.

4.2. **Skundo pateikėjo pastabos**

(102) Skundo pateikėjas sutinka su pirminiu Komisijos vertinimu, kad PAN turėtų būti laikoma ekonominę veiklą vykdančia įmone. Skundo pateikėjas mano, kad jau neturėtų būti ginčijama, kad nacionaliniai uostai vykdo ekonominę veiklą, konkuruoja tarpusavyje ir su kitais Europos ir Vidužemio jūros uostais, atsižvelgiant į

Komisijos praktikoje pateiktus paaiškinimus. Pavyzdžiui, 2012 m. sprendime ([35]) Komisija nusprendė, kad Augustos uosto direkcija buvo įmonė, kuri vykdė ekonominę veiklą – eksploatavo valstybei nuosavybės teise priklausančią uosto infrastruktūrą ją išnuomodama uosto veiklos vykdytojams už koncesijos mokestį. Tai yra precedentas PAN, nes Augustos uosto direkcija veiklą vykdo tų pačių nacionalinių taisyklių pagrindu ([36]).

(103) Dėl koncesijos mokesčio skundo pateikėjas mano, kad jis buvo nustatytas pagal nacionalinės teisės aktus ([37]), kurie neturėjo būti laikomi taikomais, nes koncesija yra susijusi ne tik su dokų naudojimu laivų statybos tikslais, bet ir su sausųjų dokų valdymu, kurį vykdė įmonė CAMED. Taigi skundo pateikėjas teigia, kad PAN, tiesiogiai sudarydama koncesijos sutartį su įmone CAMED be konkurso, atsisakė teisės gauti mokestį už sausųjų dokų valdymą, nes PAN taikė mokestį tik už žemės koncesiją. Skundo pateikėjas taip pat nurodo, kad koncesijos sutarties 6 straipsnyje aiškiai nustatyta, kad įmonė CAMED moka PAN mokestį „kaip atlygį už šią koncesiją“, o ne apmokestinimo būdu.

(104) Skundo pateikėjas sutinka su pirminiu Komisijos vertinimu dėl viešo išteklių pobūdžio ir priemonių, skirtų PAN, atrankumo. Skundo pateikėjas taip pat konkrečiai tvirtina, kad priemonės negali būti vien tik viešojo administravimo institucijų išteklių perdavimas. Iš tiesų pagal Įstatymą Nr. 84/1994, nors uostų direkcijos yra neekonominiai viešieji subjektai, turintys juridinio asmens statusą pagal viešąją teisę, jie turi didelį administracinį ir piniginį savarankiškumą, o ministerijų kontrolė netaikoma skiriant koncesijas, susijusias, be kita ko, su sausųjų dokų valdymu.

(105) Skundo pateikėjas sutinka su pirminiu Komisijos vertinimu, kad priemonės neatitinka keturių *Altmark* bylos sąlygų ir kad dėl to PAN vykdytas sausųjų dokų administravimas nėra visuotinės ekonominės svarbos paslauga ir PAN buvo suteiktas ekonominis pranašumas.

(106) Skundo pateikėjas sutinka su pirminiu Komisijos vertinimu, kad priemonės gali iškreipti Europos uostų konkurenciją ir turėti poveikį valstybių narių tarpusavio prekybai. Visų pirma, skundo pateikėjas pakartoja, kad Italijos uostai konkuruoja su įvairiais Europos uostais konkurencingoje rinkoje, todėl Italijos valdžios institucijų argumentas, kad laivų remonto infrastruktūros paklausa yra vietinė, turi būti atmestas.

(107) Skundo pateikėjas sutinka su pirminiu Komisijos vertinimu dėl valstybės pagalbos įmonei CAMED buvimo, nes PAN galėjo atsisakyti valstybės išteklių skirdamas įmonei CAMED sausųjų dokų koncesiją už kainą, kuri yra mažesnė už rinkos kainą. Skundo pateikėjas taip pat pritaria pirminiam Komisijos vertinimui, kad įmonei CAMED buvo suteiktas ekonominis pranašumas tiek todėl, kad koncesija buvo suteikta be atitinkamo konkurso ir pagal kitą procedūrą (kuri buvo viešinama tik vietos lygmeniu), tiek todėl, kad koncesijos mokestis buvo apskaičiuotas pagal nustatytus kriterijus (neatsižvelgiant į infrastruktūrą, kuri įrengta teritorijoje), o ne rinkos kainą. Skundo pateikėjas dar kartą paaiškina, kad koncesija apima ne tik teisę naudotis valstybei priklausančia infrastruktūra laivų statybos, bet ir sausųjų dokų valdymo tikslais. Iš tiesų koncesijos mokesčio nustatymo būdas atspindi dvi įmonės CAMED vykdomos veiklos rūšis ir tikrąją koncesijos ekonominę vertę.

(108) Skundo pateikėjas taip pat teigia, kad sausųjų dokų valdymas yra didelės ekonominės vertės paslauga, kuri gali sudaryti nuo 6 mln. EUR iki 9 mln. EUR įmonės CAMED metinę apyvartą (palyginti su įmonės CAMED mokamu metiniu mokesčiu, kuris sudaro 137 409,68 EUR), todėl bendra viešųjų sausųjų dokų valdymo vertė visu koncesijos laikotarpiu sudaro nuo 180 iki 270 mln. EUR. Visų pirma, įmonės CAMED gaunamas mokesčių įplaukas sudaro mokesčiai, mokami už: i) sausųjų dokų naudojimą ir (ii) įmonės CAMED teikiamas kitas susijusias paslaugas (pvz., veikla, reikalinga, kad laivas galėtų įplaukti ir išplaukti, taip pat būti techniškai prižiūrimas doke, arba elektros energijos tiekimas). Skundo pateikėjas pabrėžia, kad įmonė CAMED gali nevaržoma nustatyti mokesčius be jokios PAN kontrolės, o CAMED taikomi mokesčiai yra per dideli ir gerokai aukštesni už panašaus tipo infrastruktūros valdytojų taikomus mokesčius kituose uostuose (2012 m. lapkričio mėn. įmonė CAMED padidino mokesčius daugiau nei 300 %).

(109) Skundo pateikėjas sutinka su pirminiu Komisijos vertinimu, kad įmonės CAMED atveju nėra vykdomos visos *Altmark* bylos sąlygos, todėl negalima vertinti, kad įmonės CAMED veikla atitinka viešųjų paslaugų įsipareigojimą.

([35]) 2012 m. gruodžio 19 d. Komisijos sprendimas, SA.34940 – Augustos uostas (OL C 77, 2013 3 15, p. 1).
([36]) Įstatymas Nr. 84/1994 – Italijos uostų pagrindų įstatymas.
([37]) 1995 m. lapkričio 15 d. transporto ir laivybos ministro dekretas Nr. 595, priimtas konsultuojantis su iždo finansų ministru „Reglamentas, kuriuo nustatomos mokesčių už viešąsias jūrų koncesijas nustatymo taisyklės“, paskelbtas 1996 m. liepos 8 d. GURI Nr. 158.

Skundo pateikėjas mano, kad tik sausojo doko Nr. 3 eksploatavimas gali būti laikomas viešąja paslauga, jeigu tai apskritai įmanoma, nes jis yra didžiausias Neapolio uosto vandens telkinys. Be to, įmonės CAMED valdomi sausieji dokai iš tikrųjų nėra atviri trečiosioms šalims. Įmonė CAMED yra privilegijuotas naudotojas, kuris neleidžia kitiems uosto veiklos vykdytojams laisvai naudotis dokais. Be to, įmonės CAMED mokesčiai, taikomi trečiosioms šalims, norinčioms pasinaudoti infrastruktūra, tariamai viršija rinkos kainą.

(110) Skundo pateikėjo tvirtinimu, priemonės iškraipo konkurenciją dviem lygmenimis. Pirma, kaip infrastruktūros valdytoja, įmonė CAMED įgijo pranašumą prieš galimus konkurentus, nes i) jai be konkurso buvo suteikta sausųjų dokų valdymo koncesija ir ii) ji moka nepagrįstai mažus mokesčius PAN, bet pati kitoms laivų remonto įmonėms, norinčioms pasinaudoti dokais, taiko per didelius mokesčius. Antra, CAMED, kaip laivų remonto įmonė, įgijo pranašumą kaip nepagrįstai privilegijuotas viešųjų dokų naudotojas.

(111) Dėl poveikio prekybai skundo pateikėjas pabrėžia, kad laivų statybos infrastruktūros paklausą daugiausia kuria tarptautiniai veiklos vykdytojai, kurie dažnai priklauso didelėms tarptautinėms grupėms.

(112) Dėl pagalbos priemonių suderinamumo su vidaus rinka skundo pateikėjas sutinka su pirminiu Komisijos vertinimu, kad sausieji dokai nėra transporto infrastruktūra ir todėl jiems netaikomas SESV 107 straipsnio 3 dalies c punktas. Be to, skundo pateikėjas mano, kad priemonės neatitinka i) 107 straipsnio 3 dalies a arba c punktų, susijusių su regionine pagalba, ii) 2011 m. VESP sistemos arba iii) valstybės pagalbos laivų statybai sektorinių taisyklių suderinamumo kriterijų.

(113) Galiausiai skundo pateikėjas pritaria Komisijos nuomonei, kad pagalbos priemonės buvo skirtos tuo metu, kai atitinkami darbai buvo įtraukti į investicijų programą, parengtą remiantis PAN prašymais, o ne 1998 m. (kaip tvirtina Italijos valdžios institucijos) pagal Įstatymo Nr. 413/1998 9 straipsnį.

5. **VERTINIMAS**

(114) Pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį „valstybės narės arba iš jos valstybinių išteklių bet kokia forma suteikta pagalba, kuri, palaikydama tam tikras įmones arba tam tikrų prekių gamybą, iškraipo konkurenciją arba gali ją iškraipyti, yra nesuderinama su vidaus rinka, kai ji daro įtaką valstybių narių tarpusavio prekybai“.

(115) Vadinasi, kad priemonė būtų laikoma valstybės pagalba pagal šią nuostatą, turi būti įvykdytos visos šios sąlygos: i) priemonė turi būti priskiriama prie valstybės priemonių ir finansuojama iš valstybės išteklių; ii) ja turi būti suteikiamas pranašumas pagalbos gavėjui; iii) pranašumas turi būti atrankusis ir iv) priemone turi būti iškraipoma konkurencija arba keliama jos iškraipymo grėsmė ir turi būti daromas poveikis valstybių narių tarpusavio prekybai.

5.1. **Pagalbos Neapolio uosto direkcijai buvimas**

5.1.1. *Įmonės sąvoka*

(116) Pagal Italijos teisę uostų direkcijos yra neekonominiai viešieji subjektai, siekiantys užtikrinti bendrą techninę uosto infrastruktūros priežiūrą ir plėtrą. Šiuo tikslu finansiniai ištekliai, kuriais disponuoja uosto direkcija, gali būti naudojami tik uostui valdyti ir teisės aktais jai priskirtoms funkcijoms vykdyti (žr. 55 konstatuojamąją dalį).

(117) Europos Sąjungos Teisingumo Teismo ([38]) (toliau – Teisingumo Teismas) praktikoje nusistovėjusi įmonių, kaip bet kokio juridinio statuso ir bet kokiu būdu finansuojamų subjektų, vykdančių ekonominę veiklą, samprata. Teisingumo Teismas savo sprendimuose nuolat patvirtina, kad ekonomine veikla laikoma bet kokia veikla, kurią sudaro prekių tiekimas ir paslaugų teikimas rinkoje ([39]).

(118) Taigi, ar konkretus subjektas priskiriamas prie įmonių, visiškai priklauso nuo jo veiklos pobūdžio. Yra trys svarbios šio bendrojo principo pasekmės: i) subjekto statusas pagal nacionalinę teisę neturi lemiamos reikšmės, ii) ar valstybės pagalbos taisyklės taikomos, nepriklauso nuo to, ar subjektas įsteigtas pelnui siekti, ir iii) ar subjektas laikomas įmone, visada priklauso nuo konkrečios veiklos.

([38]) Žr., pvz., 1991 m. balandžio 23 d. Sprendimo *Hofner et Elsner v Macrotron*, C-41/90, ECLI:EU:C:1991:161, 21 punktą; 1993 m. vasario 17 d. Sprendimo *Poucet ir Pistre/AGF ir Cancava*, C-160/91, ECLI:EU:C:1993:63, 17 punktą; 1998 m. birželio 18 d. Sprendimą *Komisija/Italija*, C-35/96, ECLI:EU:C:1998:303.

([39]) Žr. 1987 m. birželio 16 d. Sprendimo *Komisija/Italija*, 118/85, ECLI:EU:C:1987:283, 7 punktą; 1998 m. birželio 18 d. Sprendimo *Komisija/Italija*, C-35/96, ECLI:EU:C:1998:303, 36 punktą; 2000 m. rugsėjo 12 d. Sprendimo *Pavlov ir kt.*, sujungtos bylos C-180/98–C-184/98, ECLI:EU:C:2000:428, 75 punktą.

(119) Nagrinėjamos priemonės susijusios su laivų remonto infrastruktūros (sausųjų dokų), esančios Italijos valstybei, kuri savo nuosavybės teisėmis naudojasi per infrastruktūros valdytoją PAN, nuosavybės teise priklausančiame uoste, struktūrinio renovavimo finansavimu. Komisija mano, kad sausieji dokai yra ne uosto infrastruktūra, o laivų statyklų gamybos įrenginiai, kurie skirti naudoti laivų statybai arba remontui. Komisijos sprendimų priėmimo praktikoje jau seniai nustatyta, kad laivų statyba yra ekonominė veikla, apimanti valstybių narių tarpusavio prekybą ([40]).

(120) Sausuosius dokus komerciniais tikslais eksploatuoja PAN, kuri už naudojimąsi jais taiko žemės naudojimo mokesčius. Šiuo atžvilgiu, kitaip nei teigia Italijos valdžios institucijos (žr. 57 ir 58 konstatuojamąsias dalis), šie mokesčiai yra kompensacija už ekonominės paslaugos teikimą (t. y. laivų remonto įrenginių nuoma už atlygį). Mokesčiai yra vienas iš PAN pajamų šaltinių, leidžiančių jai finansuoti savo veiklą, įskaitant investicijas į sausųjų dokų techninę priežiūrą. Palaikydama gerą sausųjų dokų būklę, tinkamą laivų remontui, PAN gali išvengti uosto valdymo veiklos mažėjimo ir pritraukti laivų remonto įmones. Iš tiesų, nevykdant tokių darbų, sausieji dokai nebūtų tinkamai eksploatuojami, o ilgainiui PAN negalėtų tęsti jų nuomos už atlygį veiklos. Šiuo atžvilgiu 2004 m. koncesijos sutarties 1 straipsnyje nustatyta, kad „koncesija suteikiama laivų ir pramoginių laivų pertvarkymo ir remonto veiklai, taip pat sausųjų dokų valdymui <…>“ ([41]), tokiu būdu iš anksto nurodant tikslų atitinkamos valstybinės žemės naudojimą.

(121) Nors negalima atmesti galimybės, kad, atsižvelgiant į jos viešąsias funkcijas, PAN taip pat gali vykdyti veiklą viešajame sektoriuje, šis sprendimas yra susijęs tik su remiamų sausųjų dokų įrenginių valdymu ir jų nuoma už atlygį. Vadovaujantis nusistovėjusia teismų praktika, ar subjektas laikomas įmone, visada priklauso nuo konkrečios veiklos. Subjektas, vykdantis tiek ekonominę, tiek neekonominę veiklą, turi būti laikomas įmone tik dėl to, kad vykdo ekonominę veiklą. Todėl Komisijai nereikia nuspręsti, ar likusi PAN veikla (t. y. kita veikla nei laivų remonto įrenginių nuoma už atlygį) yra ekonominė veikla.

5.1.2. *Priskyrimas ir valstybės ištekliai*

(122) Investiciniams projektams skirti ištekliai buvo pervesti PAN iš valstybės biudžeto. Kaip nurodyta 5.1.1 skirsnyje, PAN šiame sprendime gali būti laikoma įmone, savininko, kuris yra Italijos valstybė, vardu vykdanti ekonominę veiklą. Todėl toks perdavimas laikytinas valstybės išteklių perdavimu ir yra priskirtinas valstybei.

5.1.3. *Atrankumas*

(123) Priemonė laikoma valstybės pagalba, jeigu ji yra speciali arba atrankioji tuo, kad ja remiamos tik tam tikros įmonės arba tam tikrų prekių gamyba.

(124) Kadangi ši byla yra susijusi su būtent PAN skirtomis pagalbos priemonėmis, ekonominio pranašumo buvimas lemia prielaidą, kad priemonės yra atrankiosios ([42]).

(125) Bet kuriuo atveju Komisija mano, kad nagrinėjamos priemonės yra naudingos PAN, palyginti su kitomis įmonėmis, kurių faktinė ir teisinė padėtis yra panaši į PAN. Įstatyme Nr. 413/1998 numatyta, kad ministerija, gavusi uostų direkcijų prašymus, parengia investicijų programą. PAN prašymu, investicijų programa buvo patvirtinta dviem ministrų dekretais (1999 m. spalio 27 d. ir 2001 m. gegužės 2 d.) (žr. 25 konstatuojamąją dalį). NET jeigu keletas kitų toje investicijų programoje ([43]) išvardytų uostų direkcijų taip pat galėjo panaudoti viešąsias lėšas investicijoms į kitus Italijos uostus, Komisija mano, kad priemonės yra atrankiai palankios PAN laivų statybos įrenginiui. Iš tiesų PAN gavo valstybės finansavimą, kad plėstų, modernizuotų ir atnaujintų jos valdomą

([40]) Žr., pavyzdžiui, 2004 m. gegužės 12 d. Komisijos sprendimą dėl Ispanijos suteiktos naujos valstybės pagalbos Ispanijos valstybinių laivų statyklų restruktūrizavimui, valstybinės pagalbos klausimai C 40/00 (ex NN 61/00) (2005/173/EB).

([41]) „*la concessione è assentita allo scopo di esercitarvi un cantiere di transformazioni e riparazioni di navi e/o imbarcazioni da diporto nonché per la gestione dei bacini di carenaggio in muratura…*“

([42]) 2017 m. gruodžio 13 d. Sprendimas *Graikija/Komisija*, T-314/15, ECLI:EU:T:2017:903, 79 punktas.

([43]) 1999 m. spalio 27 d. programoje išvardyta 20 uostų, kuriems taikomas nacionalinis finansavimas, o 2001 m. gegužės 2 d. programa šis sąrašas yra išplėstas (iki 25 uostų).

laivų statybos įrenginį, kitaip nei kiti laivų statybos įrenginių valdytojai, neįtraukti į investicijų programą, nes, pavyzdžiui, jie nėra uostų direkcijos. Tokie neįtraukti laivų statybos įrenginių valdytojai yra faktinėje ir teisinėje padėtyje, kuri yra panaši į PAN padėtį, tačiau jie turėjo plėsti, modernizuoti ar atnaujinti laivų statybos infrastruktūrą negavę valstybės finansavimo. Teisingumo Teismo teigimu, nei didelis reikalavimus atitinkančių įmonių skaičius (tai gali būti net visos konkretaus sektoriaus įmonės), nei sektorių, kuriems jos priklauso, įvairovė ir dydis neduoda pagrindo daryti išvadą, kad valstybės priemonė yra bendroji ekonominės politikos priemonė ([44]). Galiausiai Komisija pažymi, kad priemonės yra atrankiosios ir todėl, kad jos yra palankios laivų statybos ir remonto įrenginių valdytojui, palyginti su kitų ūkio sektorių gamybos ar remonto įrenginių valdytojais. Pastarieji yra panašioje faktinėje ir teisinėje padėtyje, nes ekonominę veiklą taip pat vykdo valdomų gamybos ar remonto įrenginių pagrindu. Tačiau jos turi vykdyti ekonominę veiklą nesinaudodamos PAN suteikta investicine parama.

5.1.4. *Ekonominis pranašumas*

(126) Viešasis finansavimas, sudarantis 44 138 854,50 EUR, teikiamas skiriant dotacijas arba grąžinant paskolas, kurias PAN suteikė finansų įstaigos, kaip pateikta 2 lentelėje. Dotacija yra negrąžintina finansinė priemonė, nesusijusi su finansavimo sąnaudomis. Panašiai valstybė įprastomis rinkos sąlygomis negali grąžinti įmonės prisiimtų paskolų, dėl kurių įmonė, kaip gavėja, nepatiria finansinių sąnaudų, nes įmonė atleidžiama nuo finansinių įsipareigojimų, kuriuos ji paprastai turėtų prisiimti. Rinkoje tokios finansavimo priemonės gavėjui nebūtų prieinamos. Todėl dėl skirto viešojo finansavimo PAN įgijo ekonominį pranašumą.

(127) Tačiau iš Sprendimo *Altmark* išplaukia, kad valstybės ar iš jos išteklių suteikta kompensacija, tiesiogiai skirta įmonėms už paslaugas, suteiktas vykdant viešųjų paslaugų įsipareigojimus, šioms įmonėms nesuteikia pranašumo ir todėl nėra valstybės pagalba pagal Sutarties 107 straipsnio 1 dalį, jeigu tenkinamos visos keturios toliau išvardytos sąlygos ([45]):

— pirma, naudą gaunančiai įmonei iš tikrųjų pavesta vykdyti viešųjų paslaugų įsipareigojimus ir šie įsipareigojimai buvo aiškiai apibrėžti. Kadangi VESP apibrėžtis priskiriama valstybių narių kompetencijai, Komisija iš esmės gali tik patikrinti, ar valstybė narė padarė akivaizdžią klaidą apibrėždama, kad paslauga yra VESP,

— antra, parametrai, kuriais remiantis skaičiuojama kompensacija, turi būti apibrėžti iš anksto, objektyviai ir skaidriai. Tai, kad būtina iš anksto nustatyti kompensacijos parametrus, nereiškia, jog ji turi būti apskaičiuota remiantis konkrečia formule. Veikiau yra svarbu, kad nuo pat pradžių būtų aišku, kokiu būdu nustatoma kompensacija. Paprastai atitinkamame akte, kuriame nustatomi viešųjų paslaugų įsipareigojimai, turi būti nurodytas bent jau viešųjų paslaugų įsipareigojimų pobūdis ir trukmė, kompensacijos apskaičiavimo, priežiūros ir peržiūros kriterijai bei kompensacijos permokos išvengimo ir grąžinimo tvarka,

— trečia, kompensacija neturi viršyti sumos, reikalingos vykdant viešųjų paslaugų įsipareigojimus patirtoms visoms sąnaudoms ar jų daliai padengti, atsižvelgiant į susijusias pajamas ir vykdant šiuos įsipareigojimus gautą pagrįstą pelną,

— ketvirta, jeigu įmonė, turinti vykdyti viešųjų paslaugų įsipareigojimus, pasirinkta ne viešojo konkurso būdu, būtinosios kompensacijos lygį privalu nustatyti remiantis įprastos, gerai valdomos įmonės, tinkamai apsirūpinusios transporto priemonėmis, kad galėtų patenkinti būtinus viešosios paslaugos poreikius, sąnaudų, kurias ji būtų patyrusi vykdydama minėtus įsipareigojimus, analize, atsižvelgiant į susijusias pajamas ir pagrįstą pelną, gautą už minėtų įsipareigojimų įvykdymą.

(128) Šioje byloje (žr. 62 konstatuojamąją dalį) Italija tvirtino, kad 1994 m. lapkričio 14 d. ministro dekreto 1 straipsnio g punkte buvo nustatytas visoms Italijos uostų direkcijoms privalomas viešųjų paslaugų įsipareigojimas. Todėl Komisija vertins, ar pagalba atitinka visus keturis *Altmark* kriterijus.

([44]) Žr., pavyzdžiui, 1999 m. birželio 17 d. Sprendimo *Belgija/Komisija*, C-75/97, ECLI:EU:C:1999:311, 32 punktą; 2001 m. lapkričio 8 d. Sprendimo *Adria-Wien Pipeline & Peggauer Zementwerke*, C-143/99, ECLI:EU:C:2001:598, 48 punktą.

([45]) Žr. 2003 m. liepos 24 d. Sprendimo *Altmark Trans/Regierungsprasidium Magdeburg*, C-280/00, ECLI:EU:C:2003:415, 87–88 punktus.

(129) Atsižvelgiant į teismų praktika ([46]), kadangi pirmąja *Altmark* sąlyga siekiama užtikrinti skaidrumą ir teisinį tikrumą, turi būti laikomasi dviejų minimalių kriterijų: i) įmonei iš tikrųjų turi būti patikėta vykdyti viešųjų paslaugų įsipareigojimus ir ii) turi būti aiškiai apibrėžtas šių įsipareigojimų pobūdis, trukmė ir apimtis. Nesant aiškaus šių objektyvių kriterijų apibrėžimo, neįmanoma patikrinti, ar konkrečiai veiklai gali būti taikoma VESP sąvoka. Šie du minimalūs kriterijai yra griežtai taikomi ir jiems netaikoma didelė valstybių narių diskrecija. Todėl Komisija griežtai kontroliuoja atitikimą jiems ir šiame etape netaiko akivaizdžios klaidos kriterijaus. Toks akivaizdžios klaidos kriterijus taikomas tik vėlesniame etape siekiant kontroliuoti, ar faktiškai patikėtos ir aiškiai apibrėžtos paslaugos ir įsipareigojimai gali būti priskiriami VESP. Tik šiuo paskutiniuoju etapu gali būti svarbus rinkos nepakankamumo egzistavimas.

(130) Šioje byloje PAN tariamai pavestų viešųjų paslaugų įsipareigojimų pobūdis, trukmė ir apimtis nėra aiškiai apibrėžti. Kitaip nei tvirtina Italijos valdžios institucijos (žr. 63 konstatuojamąją dalį), nacionalinėje teisėje (1994 m. lapkričio 14 d. ministro dekreto 1 straipsnio g punkte) visoms uostų direkcijoms nustatytas įpareigojimas apibūdintas labai plačiai, įskaitant sausųjų dokų valdymą („*gestione di (…) bacini di carenaggio per il settore industriale*“), nepateikiant tolesnių specifikacijų. 1 straipsnio g punkte visiškai apibrėžta tariamo viešųjų paslaugų įsipareigojimo trukmė. Be to, tokia bendra formuluote nėra aiškiai apibrėžti įsipareigojimo pobūdis ir apimtis.

(131) Bet kuriuo atveju vertindama, ar tariami viešųjų paslaugų įsipareigojimai gali būti priskiriami VESP, Komisija mano, kad Italijos valdžios institucijos padarė akivaizdžią klaidą. Italijos valdžios institucijos nepateikė įrodymų, kad PAN, nuomodama laivų remonto įrenginius už atlygį, vykdo veiklą, kuri rinkoje nėra vykdoma panašiomis kainų, kokybės, tęstinumo ir galimybės naudotis paslauga sąlygomis. Komisija mano, kad kitų sausųjų dokų ir to paties dydžio plaukiojančiųjų dokų buvimas (arba galimybė juos statyti) Neapolio uoste ir kituose gretimuose uostuose gali neleisti uosto direkcijos atliekamo konkretaus sausojo doko valdymo priskirti VESP. Be to, subsidijuojamomis priemonėmis nesuteikiama jokios bendros naudos visuomenei ir tiesiog teikiama paslauga laivų remonto įmonėms Neapolio teritorijoje ([47]). Sprendime *Enirisorse*, ([48]) Teisingumo Teismas patvirtino, kad bet kurio komercinio uosto eksploatavimas automatiškai nereiškia bendros ekonominės svarbos paslaugos teikimo. Todėl Komisija mano, kad PAN teikiamoms ekonominėms paslaugoms nebūdingi jokie specialieji požymiai, palyginti su laivų remonto įrenginių nuomos paslaugomis rinkoje ([49]), ir jais neišsprendžiamos rinkos nepakankamumo problemos.

(132) Dėl antrosios ir trečiosios *Altmark* sąlygų Komisija turi šių pastebėjimų. 1994 m. lapkričio 14 d. ministro dekrete nenustatytas kiekybinis įvertinimas arba objektyvūs ir skaidrūs kriterijai, pagal kuriuos būtų galima iš anksto apskaičiuoti kompensaciją už viešųjų paslaugų įsipareigojimą, kurį tariamai vykdė PAN. Be to, teisės aktuose, kuriais buvo suteikta pagalba (žr. 125 konstatuojamąją dalį), nenurodyta tariama kompensacija už viešųjų paslaugų įsipareigojimų vykdymą.

(133) Todėl negalima nustatyti, ar suteikta kompensacija neviršija to, kas būtina atitinkamoms sąnaudoms, patirtoms vykdant tariamą viešųjų paslaugų įsipareigojimą, padengti, įskaitant pagrįstą pelną.

(134) Dėl ketvirtosios *Altmark* sąlygos Komisija pažymi, kad, Italijos teigimu, pagal Italijos teisę PAN negalima pavesti vykdyti viešųjų paslaugų įsipareigojimą surengus viešųjų pirkimų procedūrą (žr. 66 konstatuojamąją dalį).

(135) Pagal Sprendimą *Altmark*, kai įmonė, vykdysianti viešųjų paslaugų įsipareigojimus, nėra pasirinkta pagal viešųjų pirkimų procedūrą, kurią taikant atrenkamas konkurso dalyvis, galintis šias paslaugas teikti mažiausiomis visuomenei išlaidomis, reikalingos kompensacijos dydis turi būti nustatytas remiantis išlaidų, kurias vykdydama tuos įsipareigojimus būtų patyrusi tipinė tinkamai valdoma įmonė, turinti reikiamų priemonių viešųjų paslaugų reikalavimams įvykdyti, analize, atsižvelgiant į atitinkamas įplaukas ir pagrįstą pelną, susijusį su tų įsipareigojimų vykdymu.

([46]) 2017 m. gruodžio 20 d. Sprendimas *Comunidad Autónoma del País Vasco ir Itelazpi/Komisija*, sujungtos bylos C-66/16 P–C-69/16 P, ECLI:EU:C:2017:999, 72, 73 ir 75 punktai; taip pat generalinio advokato M. Wathelet išvada byloje *Comunidad Autónoma del País Vasco ir Itelazpi/Komisija*, sujungtos bylos C-66/16 P–C-69/16 P, ECLI:EU:C:2017:654, 112, 114–117 ir 121–122 punktai.

([47]) Žr. 2011 m. VESP komunikato 50 punktą.

([48]) 2003 m. lapkričio 27 d. Sprendimas *Enirisorse*, sujungtos bylos C-34/01–C-38/01, ECLI:EU:C:2003:640, 33 punktas.

([49]) Žr. 2011 m. gruodžio 20 d. Komisijos komunikato dėl Europos Sąjungos valstybės pagalbos taisyklių taikymo kompensacijai už visuotinės ekonominės svarbos paslaugų teikimą (toliau – VESP komunikatas) 45 punktą.

(136) Italijos valdžios institucijos nepateikė išsamios tokios įmonės, kuri turėtų pakankamai išteklių tariamiems viešųjų paslaugų įsipareigojimams vykdyti, sąnaudų analizės. Jos taip pat nenurodė, ar tokia analizė buvo atlikta siekiant nustatyti kompensacijos apskaičiavimo metodiką.

(137) Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta pirmiau, Komisija mano, kad šios keturios sąlygos nėra kartu vykdomos, todėl nagrinėjamomis priemonėmis gali būti suteikiamas ekonominis pranašumas.

5.1.5. *Konkurencijos iškraipymas ir poveikis prekybai*

(138) Pagal nusistovėjusią teismų praktiką, kai valstybės narės suteikta finansine parama sustiprinama įmonės padėtis, palyginti su kitomis Sąjungos prekybos rinkoje konkuruojančiomis įmonėmis, daromas poveikis, bent jau galimas, valstybių narių tarpusavio prekybai ir konkurencijai ([50]).

(139) Komisija atkreipia dėmesį į Italijos argumentus, kad pagal nacionalinę teisę uostų valdymas yra valstybės kompetencija, o uostų direkcijos veikia neliberalizuotame sektoriuje, kuris nėra atviras konkurencijai ir kuriame nevykdoma valstybių narių tarpusavio prekyba.

(140) Kaip nurodyta 118 ir 119 konstatuojamosiose dalyse, šis investicinis projektas, kuriuo siekiama atkurti tinkamą sausųjų dokų būklę, leis PAN tęsti ekonominę sausųjų dokų nuomos veiklą ir taip pagerinti savo konkurencinę padėtį. Nors PAN veiklą vykdo pradinės grandies laivų statybos ir laivų remonto infrastruktūros nuomos rinkoje, tai, kad tokia infrastruktūra yra subsidijuojama ir vėliau naudojama laivų statybos ir remonto paslaugoms teikti galutinės grandies rinkoje, iškraipo konkurenciją ir daro poveikį prekybai ES lygmeniu. Taip yra todėl, kad laivų statybos ir laivų remonto sektorius yra atviras konkurencijai ir prekybai Sąjungos lygmeniu. Dėl šios priežasties laivų statybai taikomomis sektorinėmis taisyklėmis nustatomas galimos valstybės intervencijos, skirtos šiems įrenginiams, pagrindas ([51]). Be to, PAN konkuruoja su kitais valdytojais, kurie Sąjungoje gali išsinuomoti laivų statybos ir laivų remonto infrastruktūrą, taigi veikia rinkoje, kuri yra atvira konkurencijai ir prekybai Sąjungos lygmeniu.

(141) Todėl Komisija daro išvadą, kad nagrinėjamomis priemonėmis gali būti iškraipoma konkurencija ir daromas poveikis Sąjungos vidaus prekybai.

5.1.6. *Dėl tariamo SESV 345 straipsnio pažeidimo*

(142) Italijos valdžios institucijos tvirtina, kad priemonių pripažinimas valstybės pagalba reikštų SESV 345 straipsnio, kuriame nustatytas viešųjų ir privačiųjų subjektų neutralumo principas, pažeidimą. Privatus savininkas galėtų investuoti tiek, kiek nori, į laivų remonto įrenginius, o valstybės investicijos į nuosavą infrastruktūrą visada būtų valstybės pagalba.

(143) Komisija pažymi, kad Sąjungos teisinė tvarka nuosavybės sistemos požiūriu yra neutrali ir jokiu būdu nevaržo valstybių narių teisės veikti kaip ekonominės veiklos vykdytojoms. Tačiau kai valdžios institucijos bet kokia forma tiesiogiai ar netiesiogiai vykdo ekonominius sandorius ([52]), joms yra taikomos Sąjungos valstybės pagalbos taisyklės. Viešųjų įstaigų (įskaitant valstybės įmones) vykdomais ekonominiais sandoriais kitai sandorio šaliai nesuteikiama jokio pranašumo, todėl jie nelaikomi valstybės pagalba, jeigu tie sandoriai vykdomi įprastomis rinkos sąlygomis ([53]).

(144) Komisija mano, kad teikdama valstybės finansavimą PAN Italijos valstybė neatliko investicijų pagal „rinkos ekonomikos investuotojo principą“. Visų pirma, šis principas netaikomas, kai valdžios institucija yra viešosios paslaugos organizavimo ir pavedimo institucija. Šio principo taikymas negalimas, nes valstybė narė iš esmės veikia kaip valdžios institucija, kuri organizuoja ir paveda tariamą viešąją paslaugą ([54]). Antra, net jeigu būtų taikomas rinkos ekonomikos investuotojo principas, Komisija mano, kad to paties sektoriaus privatus ūkio subjektas būtų parengęs išankstinį verslo planą ir būtų investavęs tik tuo atveju, jei investicija būtų pelninga pagal planą. Į kitus aspektus (pvz., įvaizdžio stiprinimas, kaip minėjo Italija, žr. 69 konstatuojamąją dalį) būtų galima atsižvelgti išimties tvarka atliekant pelningumo analizę, tačiau jie turėtų būti pagrįsti objektyviais įrodymais, kurių Italijos valdžios institucijos nepateikė.

([50]) Žr., pvz., 1980 m. rugsėjo 17 d. Sprendimo *Philip Morris/Komisija*, 730/79, ECLI:EU:C:1980:209, 11 punktą ir 2004 m. balandžio 29 d. Sprendimo *Italija/Komisija*, C-372/97, ECLI:EU:C:2004:234, 44 punktą.

([51]) Žr. 2004 m. gegužės 12 d. Komisijos sprendimą dėl valstybės pagalbos, kurią taikė Ispanija tolesnei restruktūrizavimo pagalbai valstybinėms Ispanijos laivų statykloms; Valstybės pagalbos byla C 40/00 (ex NN 61/00), (2005/173/EB).

([52]) Žr., pavyzdžiui, 1986 m. liepos 10 d. Sprendimo *Belgija/Komisija*, 40/85, ECLI:EU:C:1986:305, 12 punktą.

([53]) 1996 m. liepos 11 d. Sprendimas *SFEI ir kt.*, C-39/94, ECLI:EU:C:1996:285, 60–61 punktai.

([54]) 2017 m. kovo 1 d. Sprendimas *SNCM/Komisija*, T-454/13, ECLI:EU:T:2017:134, 233 punktas.

(145) Kaip nurodyta sprendime pradėti procedūrą, Italijos valdžios institucijos pateikė finansinę analizę, pagrįstą finansavimo trūkumu, apskaičiuotu pagal numatomo investicijų pelno diskontuotos vertės ir diskontuotų projekto investicinių sąnaudų skirtumą. Šio skaičiavimo rezultatai rodo, kad per nagrinėjamą 25 metų laikotarpį projekto finansinė grynoji dabartinė vertė yra neigiama – 44 274 286,68 EUR.

(146) Todėl Komisija laikosi nuomonės, kad priemonės pripažinimas valstybės pagalba nepažeistų SESV 345 straipsnio.

5.1.7. *Priemonių priskyrimas esamai pagalbai*

(147) Italija tvirtina, kad nagrinėjamos priemonės yra esama pagalba pagal Procedūrų reglamento 1 straipsnio b punkto v papunktį, kuriame esama pagalba apibrėžta kaip „pagalba, kuri yra esama pagalba, nes galima nustatyti, ar jos patvirtinimo metu tai nebuvo pagalba, o tokia ji tapo vėliau dėl vidaus rinkos vystymosi, ir nebuvo atitinkamos valstybės narės pakeista“. 1 straipsnio b punkto v papunktyje taip pat nustatyta, kad „[j]eigu pagal Sąjungos teisės aktus liberalizavus veiklą tam tikros priemonės tampa pagalba, po nustatytos liberalizavimo datos esama pagalba jos nebelaikomos“.

(148) Komisija laikosi nuomonės, kad pagalba negali būti laikoma esama pagalba, nes valstybės parama laivų statybos ir laivų remonto įrenginiams visada buvo laikoma valstybės pagalba, net iki Sprendimo *Leipzig Halle* ([55]).

(149) Komisija atkreipia dėmesį į Italijos argumentus, kad Sprendimas 94/374/EB dėl Sicilijos regioninio įstatymo (minimas sprendime pradėti procedūrą, žr. 74 konstatuojamąją dalį) nepagrindžia išvados, jog valstybės paramos priemonėms laivų remonto įrenginiams sausajame doke visada taikoma SESV 107 straipsnio 1 dalis. Tačiau Komisija mano, kad šiame sprendime aiškiai atskirta viešoji parama, teikiama už uosto administravimą atsakingai įstaigai (kuri nebuvo laikoma valstybės pagalbai), ir viešoji parama, suteikta tai pačiai viešajai įstaigai, kad būtų atliekami sausojo doko techninės priežiūros darbai (kuri buvo laikoma valstybės pagalba). Bet kuriuo atveju valstybės pagalbos sąvoka yra objektyvi sąvoka, kuriai įtakos turi tik tai, ar valstybės priemone suteikiamas pranašumas vienai ar kelioms konkrečioms įmonėms, o Komisijos sprendimų priėmimo praktika neturi įtakos šiai objektyviai sąvokai ([56]).

(150) Todėl Komisija pakartoja savo išvadą, kad nagrinėjamos priemonės buvo valstybės pagalba ir iki Sprendimo *Leipzig Halle*.

5.2. **Pagalbos CAMED buvimas**

(151) Kadangi PAN gavo ir toliau gaus valstybės paramą, skirtą su įmone CAMED suderintoms intervencijoms finansuoti, CAMED nereikėjo padengti visų investicijų sąnaudų, kaip bet kuriam kitam privačiam laivų remonto įrenginių valdytojui rinkoje. Komisija mano, kad sudarydama sąlygas įmonei CAMED naudotis sausaisiais dokais žemesnėmis nei rinkos kainomis, Italija suteikė įmonei CAMED atrankųjį ekonominį pranašumą.

5.2.1. *Priskyrimas ir valstybės ištekliai*

(152) Kadangi PAN yra viešasis subjektas, kuris yra valstybės administracijos dalis (net jeigu laikoma, kad ji veikia kaip privati įmonė, žr. 118 konstatuojamąją dalį), Komisija mano, kad priemonės yra priskirtinos valstybei. Tais atvejais, kai valdžios institucija suteikia pagalbą gavėjui, toks perdavimas priskirtinas valstybei, net jeigu atitinkama institucija teisiškai yra savarankiška nuo kitų valdžios institucijų.

(153) Valstybės ištekliai yra visi viešojo sektoriaus ištekliai, įskaitant valstybės viduje veikiančių įstaigų (decentralizuotų, federalizuotų, regioninių arba kitų) išteklius. Be to, pajamų, kurios priešingu atveju būtų atitekusios valstybei, atsisakymas yra valstybės išteklių perdavimas. Jeigu valdžios institucijos tiekia prekes ar teikia paslaugas mažesnėmis nei rinkos kainomis, tai reiškia, kad yra atsisakoma valstybinės išteklių (taip pat suteikiamas pranašumas).

(154) Todėl Komisija mano, kad sudarydama sąlygas įmonei CAMED naudotis sausaisiais dokais žemesniais nei rinkos įkainiais, PAN atsisakė valstybės išteklių.

([55]) Žr. Komisijos sprendimą 94/374/EB.

([56]) 2009 m. kovo 4 d. Sprendimas *Associazione italiana del risparmio gestito και Fineco Asset Management/Komisija*, T-274/05, ECLI:EU:T:2009:50, 145 punktas.

5.2.2. *Atrankumas*

(155) Priemonė laikoma valstybės pagalba, jeigu ji yra speciali arba atrankioji tuo, kad ja remiamos tik tam tikros įmonės arba tam tikrų prekių gamyba. Italija teigia, kad priemonės yra bendro kompleksinio pobūdžio, nes pagal viešąjį modelį, pagal kurį Italijos įstatymų leidėjas organizuoja uostų sektorių, visos įmonės (ne tik CAMED), veikiančios uosto teritorijoje visuose Italijos uostuose (ne tik Neapolyje) ir visuose ūkio sektoriuose (ne tik laivų statybos), gauna „naudos“ iš „pagalbos“, kuri yra tapati įmonės CAMED tariamai gautai pagalbai. Komisija nesutinka su tokiu vertinimu dėl toliau nurodytų priežasčių.

(156) Pirma, kadangi koncesijos sutartis buvo pasirašyta konkrečiai su įmone CAMED, manytina, kad pranašumas buvo suteiktas CAMED atrankiniu būdu. Atskirų pagalbos priemonių teikiamas ekonominis pranašumas lemia prielaidą, kad priemonė yra atrankioji ([57]). Antra, bet kuriuo atveju priemonės yra atrankiosios, nes jos suteikia pranašumą įmonei CAMED kitų įmonių, esančių panašioje teisinėje ir faktinėje padėtyje, atžvilgiu. Kaip matyti iš šio sprendimo 5.2.3 skirsnio, įmonė CAMED gali eksploatuoti laivų statybos ir remonto įrenginius Neapolio uoste padengdama tik nedidelę jų sąnaudų dalį. Priešingai, kitos laivų statyklos (kitose uostuose ar už uosto ribų), kurios valdo valstybei nepriklausančius įrenginius ir todėl joms nėra taikomas Ministro dekretas Nr. 595/1995, iš esmės turi pačios padengti visas laivų statybos ir laivų remonto įrenginių, kuriuos eksploatuoja teikdamos šias paslaugas, įrengimo sąnaudas. Galiausiai Komisija pažymi, kad priemonės yra atrankiosios ir todėl, kad jos yra palankios laivų statybos ir remonto įrenginių operatoriui, palyginti su kitų ūkio sektorių gamybos ar remonto įrenginių operatoriais. Pastarieji yra panašioje faktinėje ir teisinėje padėtyje, nes ekonominę veiklą taip pat vykdo eksploatuojamų gamybos ar remonto įrenginių pagrindu. Tačiau, kitaip nei įmonė CAMED, jie turi vykdyti ekonominę veiklą nesinaudodami nepagrįstai mažomis savo įrenginių nuomos kainomis.

5.2.3. *Ekonominis pranašumas*

(157) Dėl įmonės CAMED Komisija pažymi, kad koncesijos sutartis buvo sudaryta ne atviro konkurso būdu, o taikant kitokią procedūrą, pagal kurią kiti veiklos vykdytojai galėjo pateikti pastabas dėl atskiros koncesijos paraiškos arba jai alternatyvius pasiūlymus (tam tikra prieštaravimo procedūra, žr. 15 konstatuojamąją dalį).

(158) Komisija taip pat pažymi, kad įmonės CAMED mokamas mokestis pagal 2004 m. koncesijos sutartį neatitinka rinkoje taikomų mokesčių. Žemės naudojimo mokestis, kurį įmonė CAMED mokėjo PAN, yra apskaičiuojamas remiantis nustatytais teisiniais kriterijais ir vidutiniškai sudaro apie 140 201,29 EUR per metus, o per 30 metų trukmės koncesijos laikotarpį sudarytų maždaug 4,2 mln. EUR. ([58]) Šis mokestis nustatomas remiantis 1995 m. lapkričio 15 d. dekretu Nr. 595 ir atsižvelgiant į valstybės teritorijos, kuriai taikoma koncesija, kvadratinių metrų skaičių, padaugintą iš vieneto kainos eurais, ir yra kasmet didinamas taikant procentinės išraiškos koeficientą. Vieneto kaina eurais skiriasi priklausomai nuo veiklos, kuriai taikoma koncesija. Viena iš minėtame dekrete nurodytų veiklos ryšių yra „laivų statyklų veikla“ (t. y. laivų remontas/pertvarkymas). Tačiau tame dekrete sausųjų dokų valdymas, kuris taip pat buvo pavestas įmonei CAMED koncesijos pagrindu, nenurodytas.

(159) Komisija laikosi nuomonės, kad pagal pirmiau nurodytą metodą nustatytas mokestis yra tik atlygis už valstybei nuosavybės teise priklausančio turto naudojimą ir jį nustatant neatsižvelgiama į faktinį koncesijos dalyką ir jos ekonominę vertę. Nustatant mokestį neatsižvelgiama į tai, kad pagal koncesiją leidžiama įmonei CAMED ne tik vykdyti laivų remonto veiklą, bet ir būti vieninteliu valstybei nuosavybės teise priklausančių sausųjų dokų valdytoju. Tai leidžia įmonei CAMED imti mokestį iš kitų uosto operatorių, norinčių šiuose dokuose atlikti remonto darbus ([59]).

(160) Be to, Komisija pažymi, kad pagal 2004 m. koncesijos sutartį įmonė CAMED įsipareigojo investuoti 24 610 420 EUR. Italijos valdžios institucijų ir įmonės CAMED teigimu, pagal CAMED investicijų programą iš tikrųjų numatyta investuoti 42 541 495 mln. EUR (žr. 80 ir 100 konstatuojamąsias dalis).

(161) Komisija daro išvadą, kad įmonė CAMED, kaip sausųjų dokų valdytojas ir operatorius (t. y. laivų remonto paslaugų teikėjas), būtų atsakinga už visas renovavimo darbų išlaidas. Kita vertus, jeigu jai būtų leista disponuoti

([57]) 2017 m. gruodžio 13 d. Sprendimas *Graikija/Komisija*, T-314/15, ECLI:EU:T:2017:903, 79 punktas.

([58]) Šis skaičius gaunamas atlikus vidutinio koncesijos mokesčio, kurį CAMED jau sumokėjo už 2004–2017 m., ekstrapoliaciją per 30 metų laikotarpį.

([59]) Visų pirma, kitų uosto operatorių įmonei CAMED mokamas mokestis apima: mokestį už i) sausųjų dokų naudojimą ir ii) CAMED teikiamas susijusias paslaugas, pavyzdžiui, laivo įplaukimo, išplaukimo ir techninės priežiūros doke, elektros energijos ir suslėgto oro tiekimo, doko krano paslaugų teikimo, taip pat stebėsenos ir aplinkosaugos.

renovuotais įrenginiais, įmonė CAMED turėtų mokėti (koncesijos) mokestį, kuris atspindėtų bent jau Italijos valstybės ir PAN investicijų į renovaciją vertę. Taip yra todėl, kad CAMED naudojasi subsidijuojama infrastruktūra per visą jos eksploatavimo laikotarpį, todėl koncesijos laikotarpio pabaigoje valstybei liks tik ribota likutinė vertė.

(162) Komisija pažymi, kad tik dalis įmonės CAMED investicijų yra susijusi su sausųjų dokų renovacija (žr. 100 konstatuojamąją dalį). Likusi (didžioji) investicijų dalis yra tiesiogiai skiriama kasdieniam įrenginių eksploatavimui ir valdymui, už kuriuos įmonė CAMED būtų atsakinga bet kuriuo atveju.

(163) Todėl 42 mln. EUR dydžio suma, kurią CAMED investavo savo naudai (t. y. padengė išlaidas, kurias ji vis tiek būtų turėjusi padengti), yra papildomos privačios investicijos, papildančios visas 2 lentelėje nurodytas valstybės intervencijas, ir negali būti laikomos rinkos koncesijos mokesčio dalimi. Šios sumos dalis (11,1 mln. EUR), kurią CAMED investavo į dokus (žr. 15 konstatuojamąją dalį), taip pat negali būti laikoma nuosavų lėšų įnašu, nes koncesijos sutarties pabaigoje dėl viso turto amortizacijos PAN neliks jokios vertės (arba ji bus labai maža).

(164) Be to, kaip nurodyta sprendime pradėti procedūrą, Komisija abejojo, ar pagal koncesijos sutartį įmonei CAMED buvo nustatyti viešųjų paslaugų įsipareigojimai. Iki sprendimo pradėti procedūrą priėmimo Italija teigė, kad įmonė CAMED sausuosius dokus naudoja tam, kad galėtų teikti VESP, todėl bet kokios investicijos, reikalingos šiai paslaugai teikti, yra kompensacija už šią paslaugą.

(165) Nors priėmus sprendimą pradėti procedūrą Italija nebeteigė, kad įmonei CAMED buvo nustatytas viešųjų paslaugų įsipareigojimas, Komisija, siekdama išsamumo, tolesnėse konstatuojamosiose dalyse vertina, ar įmonei CAMED skirtos priemonės atitinka visas keturias *Altmark* sąlygas.

(166) Vertinant pirmąją *Altmark* sąlygą, 129 konstatuojamojoje dalyje nurodyti minimalūs kriterijai nėra įvykdyti. Įmonei CAMED tariamai pavestų viešųjų paslaugų įsipareigojimų pobūdis ir apimtis nėra aiškiai apibrėžti. Koncesijos sutartyje šis įsipareigojimas pateikiamas tik kaip nuoroda į 1994 m. lapkričio 14 d. ministro dekreto 1 straipsnio g punkto bendro pobūdžio formuluotę. Todėl, nors būtų galima teigti, kad įsipareigojimo trukmė yra apibrėžta nustatant 30 metų koncesijos sutarties trukmę, dėl šio sprendimo 130 konstatuojamojoje dalyje nurodytų priežasčių tariamų viešųjų paslaugų įsipareigojimų pobūdis ir apimtis nėra aiškiai apibrėžti.

(167) Bet kuriuo atveju vertindama, ar tariami viešųjų paslaugų įsipareigojimai gali būti priskirti VESP, Komisija nemano, kad įmonė CAMED privalo vykdyti įsipareigojimus, kurie gali būti apibrėžti kaip viešųjų paslaugų įsipareigojimai. Iš tiesų paslaugą (sausųjų dokų valdymą) jau teikia ir gali tinkamai teikti kitos įmonės, veikiančios įprastomis rinkos sąlygomis. Paslaugai nebūdingos jokios ypatingos savybės, palyginti su privačių laivų remonto paslaugų savininkų ir tokių įrenginių valdytojų paslaugų savybėmis, ir ja nesprendžiamas rinkos nepakankamumas. Italijos valdžios institucijos nepateikė įrodymų, kad įmonė CAMED vykdo veiklą, kuri rinkoje nėra vykdoma panašiomis kainų, kokybės, tęstinumo ir galimybės naudotis paslauga sąlygomis. Be to, subsidijuojamomis priemonėmis nesuteikiama jokios bendros naudos visuomenei ir tiesiog teikiama paslauga laivų savininkams Neapolio teritorijoje ([60]).

(168) Vertinant antrąją *Altmark* sąlygą, 2004 m. koncesijos sutartyje nėra aiškaus objektyviai ir skaidriai nustatyto kiekybinio įvertinimo ar kriterijų, pagal kuriuos būtų galima apskaičiuoti kompensacijos, kurią PAN turėtų sumokėti įmonei CAMED už įsipareigojimą sudaryti sąlygas kitoms laivų remonto įmonėms naudotis sausaisiais dokais, dydį. 2004 m. koncesijos sutartyje nenustatyta jokio aiškaus ryšio tarp šio įsipareigojimo ir PAN įsipareigojimo atlikti atitinkamas intervencijas. Be to, 2004 m. koncesijos sutartyje aiškiai nenurodytas įmonės CAMED tariamai patirtas veiklos nuostolis ar intervencijų dydis.

(169) Komisija taip pat pažymi, kad intervencijų finansavimas, skiriamas kaip kompensacija įmonei CAMED už įsipareigojimą leisti naudotis sausaisiais dokais, negali paneigti per didelės kompensacijos rizikos, kaip reikalaujama taikant trečiąjį *Altmark* kriterijų. Iš tiesų nesant tariamo veiklos nuostolio, tariamai patiriamo vykdant viešųjų paslaugų įsipareigojimus, apskaičiavimo ar įverčio, neįmanoma patikrinti, ar intervencijoms skiriama investicijų suma atitinka tokį veiklos nuostolį, atsižvelgiant į pagrįstą pelną.

([60]) Žr. 2011 m. VESP komunikato 50 punktą.

(170) Dėl ketvirtosios *Altmark* sąlygos žemės koncesija buvo suteikta įmonei CAMED be viešųjų pirkimų procedūros, o Italija nepateikė reikiamos informacijos, kad būtų galima įvertinti, ar intervencijoms skiriama investicijų suma atitinka tipinės, gerai valdomos įmonės, kuri sudaro galimybę bet kuriai laivų remonto įmonei naudotis sausaisiais dokais, sąnaudų lygį.

(171) Todėl Komisija mano, kad šios keturios sąlygos nėra kartu vykdomos, taigi nagrinėjamomis priemonėmis suteikiamas ekonominis pranašumas įmonei CAMED.

5.2.4. *Konkurencijos iškraipymas ir poveikis prekybai*

(172) Laivų remontas yra ekonominė veikla, vykdoma konkurencingame sektoriuje, kuriame prekyba vykdoma Sąjungos lygmeniu. Todėl bet kuriuo įmonei CAMED suteiktu pranašumu gali būti iškraipoma konkurencija ir daromas poveikis Sąjungos vidaus prekybai.

5.2.5. *Priemonių priskyrimas esamai pagalbai*

(173) Dėl šio sprendimo 5.1.7 skirsnyje analizuojamų priežasčių, susijusių su PAN, Komisija taip pat mano, kad įmonei CAMED skirtos priemonės negali būti laikomos esama pagalba.

5.3. **Suderinamumas**

(174) Komisija mano, kad sausieji dokai yra ne transporto infrastruktūra, o laivų statyklų gamybos įrenginiai, nes jie naudojami ne transporto reikmėms, o laivų statybai arba remontui. Todėl Komisija mano, kad priemonės negali būti vertinamos tiesiogiai pagal SESV 107 straipsnio 3 dalies c punktą kaip investicinė pagalba transporto infrastruktūrai, kaip teigia Italijos valdžios institucijos (žr. 86 konstatuojamąją dalį).

(175) Komisija taip pat mano, kad pagalba negali būti vertinama remiantis SESV 107 straipsnio 2 dalies b punktu, susijusiu su pagalba gaivalinių nelaimių ar ypatingų įvykių padarytai žalai atitaisyti. Komisija pažymi, kad pagalba pagal minėtą straipsnį gali būti laikoma suderinama tik tuo atveju, jeigu yra vykdomos labai griežtos sąlygos, be kita ko, kad pagalba kompensuojama tik žala, kurią tiesiogiai sukėlė nagrinėjamas įvykis, ir dėl to neskiriama per didelė kompensacija; tai nebuvo įrodyta šioje byloje ([61]).

(176) Todėl Komisija mano, kad PAN ir CAMED skirtų priemonių suderinamumo tyrimas pirmiausia turėtų būti atliekamas pagal Komisijos komunikatą „Europos Sąjungos bendrosios nuostatos dėl valstybės pagalbos kompensacijos už viešąją paslaugą forma“ (toliau – 2011 m. VESP sistema) ([62]).

(177) Jeigu nesilaikoma 2011 m. VESP sistemoje nustatytų suderinamumo sąlygų, Komisija laikosi nuomonės, kad PAN ir CAMED skirtų priemonių suderinamumo tyrimas taip pat galėtų būti vykdomas pagal valstybės pagalbos taisykles, taikomas laivų statybos sektoriui kiekvienos priemonės skyrimo metu.

(178) Komisija mano, kad, kitaip, nei tvirtina Italija, atskirų pagalbos priemonių skyrimo PAN diena nėra Įstatymo Nr. 413/1998 įsigaliojimo diena (žr. 85 konstatuojamąją dalį). Šis įstatymas yra pernelyg bendro pobūdžio ir negali suteikti gavėjui juridinės teisės gauti pagalbą, nes jame nenurodyti konkretūs gavėjai ar pagalbos dydis ([63]). Komisija mano, kad teisė gauti nagrinėjamą pagalbą atsiranda dėl 1999 m. gruodžio 27 d. ministro dekreto, priimto pagal bendrąją sistemą, nustatytą Įstatyme Nr. 413/1998, aiškinamame kartu su 2001 m. gegužės 2 d. ministro dekretu: jie yra galiojantys priemonės įgyvendinimo aktai, kaip reikalaujama pagal Įstatymą Nr. 413/1998.

(179) Remiantis Įstatymo Nr. 413/1998 9 straipsniu, 1999 m. spalio 27 d. ministro dekreto 1 straipsnyje numatyta atitinkamų uostų direkcijų prašymu pagrindu sudaryti infrastruktūros darbų programą, skirtą uostų plėtrai, modernizavimui ir pertvarkymui bei išteklių paskirstymui, kuri būtų pateikta jo priede. Remiantis šiuo priedu, ministerija turėjo skirti PAN 51,403 mln. EUR (99,53 mlrd. Italijos lirų) investicijoms į darbus Neapolio uosto sausuosiuose dokuose. Visų investicijų į uosto infrastruktūrą suma 2001–2017 m. buvo nustatyta 2001 m. gegužės 2 d. ministro dekreto, taip pat priimto pagal Įstatymą Nr. 413/1998, priede. Šiame dekrete nustatyta, kad PAN gali būti skirta ne daugiau kaip 102 mln. EUR (197,5 mlrd. Italijos lirų). Šiais dekretais, be kita ko, buvo numatyta, kad ministerija gali grąžinti PAN paskolas už uosto infrastruktūros projektus, nurodytus ministro

([61]) Komisijos sprendimas SA.39622 (2014/N), Slovėnijos Respublika – Pagalba, kuria siekiama atitaisyti 2014 m. sausio ir vasario mėn. Slovėnijoje plikledžio padarytą žalą (visi sektoriai, išskyrus žemės ūkį, miškininkystę, žuvininkystę ir akvakultūrą).
([62]) OL C 8, 2012 1 11, p. 15.
([63]) Žr. 2017 m. liepos 6 d. Sprendimo *NEREA*, C-245/16, ECLI:EU:C:2017:521, 32 punktą.

dekretų priede, įskaitant tuos, kurie susiję su nagrinėjamais sausaisiais dokais. Šios investicijos jau buvo numatytos sudarant 2004 m. koncesijos sutartį su įmone CAMED, pačioje koncesijos sutartyje yra minimos šios investicijos, kurios jau nurodytos 2001 m. susitarime. Atitinkamai PAN ir CAMED skirtai pagalbai laivų statybai (regioninė pagalba investicijoms į esamų įrenginių modernizavimą ar atnaujinimą siekiant pagerinti esamų įrenginių našumą) galėtų būti taikomas toks suderinamumo pagrindas:

1) Reglamentas (EB) Nr. 1540/98, kuris galiojo nuo 1999 m. sausio 1 d. iki 2003 m. gruodžio 31 d.;

2) 2004 m. valstybės pagalbos laivų statybai sistema, kuri iš pradžių buvo taikoma nuo 2004 m. sausio 1 d. iki 2006 m. gruodžio 31 d., o vėliau du kartus pratęsta iki 2008 m. gruodžio 31 d. ir 2011 m. gruodžio 31 d.;

3) 2011 m. valstybės pagalbos laivų statybai sistema, kuri buvo taikoma po 2011 m. gruodžio 31 d. suteiktai pagalbai, apie kurią nebuvo pranešta. Šios sistemos taikymas pratęstas iki 2014 m. birželio 30 d.;

4) 2014–2020 m. regioninės valstybės pagalbos gairės, taikomos nuo 2014 m. liepos 1 d.

(180) Italija tvirtino, kad nurodytas pagalbos laivų statybai suderinamumo pagrindas neturėtų būti taikomas, o suderinamumas turėtų būti vertinamas tiesiogiai remiantis SESV 107 straipsniu ir atsižvelgiant į kitas valstybės pagalbos sektoriuje priimtų antrinės teisės aktų nuostatas ([64]). Italija minėjo Antrojo pasaulinio karo bombardavimus, žemės drebėjimus, remiamo regiono ekonomikos plėtrą ir uosto infrastruktūros modernizavimą ir plėtrą.

(181) Pagal teismų praktiką valstybė narė turi įrodyti, kad nacionalinės priemonės aplinkybės skiriasi nuo atitinkamose gairėse numatytų aplinkybių ir todėl Komisija turėtų tiesiogiai įvertinti priemonę pagal SESV 107 straipsnio 3 dalį ([65]). Tiek, kiek Italija teigia, kad Antrojo pasaulinio karo bombardavimas ir žemės drebėjimai yra pagrindas nukrypti nuo pirmiau minėtų gairių, Komisija jau paaiškino 175 konstatuojamojoje dalyje, kodėl nagrinėjamos priemonės bet kuriuo atveju neatitinka SESV 107 straipsnio 2 dalies b punkto sąlygų. Dėl argumento, susijusio su uosto infrastruktūros modernizavimu ir plėtojimu, kaip pagrindu vertinant priemones tiesiogiai pagal Sutartį, Komisija taip pat paaiškino 174 konstatuojamojoje dalyje, kad sausieji dokai nėra transporto infrastruktūra, todėl jie negali būti vertinami tiesiogiai pagal SESV 107 straipsnio 3 dalies c punktą. Galiausiai dėl Italijos argumento dėl atitinkamo remiamo regiono ekonomikos vystymosi, Komisija pažymi, kad tokia pagalba nebūtų vertinama pagal regioninės pagalbos gaires, taikomas tuo metu, kai buvo skirtos nagrinėjamos priemonės, nes pagalba laivų statybai buvo reglamentuojama pagal sektorines taisykles, kaip nurodyta 176 konstatuojamojoje dalyje; ši aplinkybė yra aiškiai patvirtinta kiekvienose iš regioninės pagalbos gairių, kurios buvo taikomos pagalbos suteikimo metu ([66]). Taip pat natūralu, kad pagalba laivų statybai vertinama pagal konkrečias sektorines taisykles, susijusias su laivų statyba, o ne remiantis bendresnėmis regioninės pagalbos taisyklėmis, nes tik sektorinės gairės gali apimti konkrečias sektoriaus savybes, ir todėl pagal jas galima geriausiai siekti bendrojo tikslo, dėl kurio skiriama pagalba.

5.3.1. *Pagalbos PAN suderinamumo vertinimas*

(182) Viena iš sąlygų, kad pagalba būtų laikoma suderinama pagal 2011 m. VESP sistemą, yra ta, kad pagalba turi būti skiriama tikrajai ir teisingai apibrėžtai VESP, kaip nurodyta SESV 106 straipsnio 2 dalyje. Be to, VESP turėtų būti pavesta teikti aktu, nustatančiu viešųjų paslaugų įsipareigojimus ir kompensacijos apskaičiavimo metodus, o kompensacijos suma neturi viršyti to, kas būtina grynosioms viešųjų paslaugų įsipareigojimų vykdymo sąnaudoms padengti, įskaitant pagrįstą pelną.

(183) Iš 5.1.4 skirsnyje pateiktų argumentų matyti, kad Komisija mano, jog Italija padarė akivaizdžią vertinimo klaidą apibrėždama viešąją paslaugą, kuri buvo nustatyta PAN. Be to, atitinkamuose teisės aktuose nenurodoma, kokią kompensacijos sumą reikia skirti PAN už sausųjų dokų valdymą arba kaip reikėtų apskaičiuoti tokią kompensaciją, todėl negalima daryti išvados, ar suteikta kompensacija nėra viršijama tai, kas reikalinga

([64]) Čia Italija remiasi Pranešimu Nr. 2003/C 317/06 (OL C 317, 2003 12 30, p. 11), ypač jo 12 punktu, kuriame nustatyta, kad „pagalba laivų statybai gali būti suteikta pagal [SESV 107 ir 108 straipsnius] ir visus teisės aktus bei priemones, priimtus remiantis šiais pagrindais“.

([65]) 2016 m. kovo 8 d. Sprendimas *Graikija/Komisija*, C-431/14 P, ESLI:EU:C:2016:145, 70–72 punktai.

([66]) Žr. 2007–2013 m. nacionalinės regioninės pagalbos teikimo gairių (OL C 54, 2006 3 4, p. 13) 8 punktą (ir 9 išnašą): „<…> kai kuriems kitiems sektoriams [transporto ir laivų statybos] taip pat taikomos specialios taisyklės, kuriose atsižvelgiama į ypatingą atitinkamų sektorių padėtį ir kurios gali visiškai ar iš dalies nukrypti nuo šių gairių“, žr. Nacionalinės regioninės pagalbos teikimo gairių (2000–2006 m.), (OL C 74, 1998 3 10, p. 9) 2 punktą: „Be to, kai kuriems sektoriams dar taikomos ir kitos taisyklės, specialiai numatytos konkretiems sektoriams“.

atitinkamoms sąnaudoms, patirtoms vykdant tariamus viešųjų paslaugų įsipareigojimus, padengti. Be to, kaip paaiškinta 167 konstatuojamojoje dalyje, tariamų viešųjų paslaugų įsipareigojimų, nustatytų PAN, pobūdis, trukmė ir apimtis nėra aiškiai apibrėžti.

(184) Todėl Komisija laikosi nuomonės, kad priemonės neatitinka visų suderinamumo sąlygų, todėl negali būti pripažintos suderinamomis pagal 2011 m. VESP sistemą dėl PAN suteiktos pagalbos.

(185) Komisija taip pat įvertino, ar priemonės gali būti pripažintos suderinamomis remiantis galiojančiomis laivų statybos taisyklėmis.

(186) Komisija pažymi, kad, atsižvelgiant į pagalbos suteikimo aktus (žr. 25 ir 179 konstatuojamąsias dalis), skirtingoms pagalbos priemonėms taikomi teisiniai pagrindai yra Reglamentas (EB) Nr. 1540/98 ir Valstybės pagalbos laivų statybai sistema, kaip nurodyta 179 konstatuojamosios dalies i ir ii punktuose ([67]). Komisija toliau patikrino, ar laikomasi kiekvieno iš išvardytų suderinamumo pagrindų sąlygų.

(187) Kad pagalba būtų laikoma suderinama pagal laivų statybos taisykles, ji turi būti skiriama investicijoms į esamų laivų statyklų modernizavimą ar atnaujinimą ir turi būti nesusijusi su atitinkamos (-ų) laivų statyklos (-ų) finansiniu restruktūrizavimu siekiant pagerinti esamų įrenginių našumą (išskyrus paprastą nusidėvėjusio turto pakeitimą) ([68]).

(188) Italijos valdžios institucijos nurodė (žr. 86 konstatuojamąją dalį), kad tariama pagalba nėra skirta esamų laivų statyklų įrenginių našumo didinimui, o konkrečiai tam tikrų uosto infrastruktūros objektų, kurie yra išimtinė Italijos valstybės nuosavybė, specialiai techninei priežiūrai, kad jie nepasentų. Todėl investicijoms negali būti skiriama pagalba pagal laivų statybos taisykles.

(189) Be to, Italija neįrodė, kad pagalba turi skatinamąjį poveikį, t. y. kad paraiška pagalbai gauti buvo pateikta iki darbų pradžios arba kad pagalba yra skirta reikalavimus atitinkančioms išlaidoms, kaip apibrėžta taikomose regioninės pagalbos gairėse (žr. 89 konstatuojamąją dalį), padengti.

(190) Šiam projektui jau suteiktas viešasis finansavimas (44 138 854,50 EUR, t. y. 76,42 % visų investicijų sąnaudų) viršija didžiausią leistiną regioninės investicinės pagalbos laivų statybos įrenginiams intensyvumą pagal visas tris paskesnes laivų statybos sistemas (kuris svyravo nuo 12,5 iki 22,5 % bendrų investicijų sąnaudų, priklausomai nuo atitinkamo regiono regioninės pagalbos statuso).

(191) Atsižvelgdama į tai, kad minėtos suderinamumo sąlygos nėra vykdomos, Komisija daro išvadą, kad PAN skirtos pagalbos priemonės nėra suderinamos su vidaus rinka.

5.3.2. *Pagalbos CAMED suderinamumo vertinimas*

(192) Kaip matyti iš 5.2.3 skirsnio, Italija padarė akivaizdžią vertinimo klaidą įmonės CAMED laivų remonto paslaugas vertindama kaip viešųjų paslaugų įsipareigojimą. Be to, atitinkamuose aktuose nenurodomas įmonei CAMED skiriamos kompensacijos už įsipareigojimą sudaryti sąlygas naudotis sausaisiais dokais dydis, todėl negalima daryti išvados, ar suteikta kompensacija neviršija to, kas būtina atitinkamoms sąnaudoms, patirtoms vykdant viešųjų paslaugų įsipareigojimą, padengti. Komisija pažymi, kad, atsižvelgiant į intervencijų finansavimą (Italijos valstybės suteikta 44 138 854,50 EUR suma ir 13 621 000 EUR PAN suteiktų nuosavų išteklių), kompensacija už įmonei CAMED nustatytą įpareigojimą sudaryti sąlygas naudotis sausaisiais dokais negali paneigti per didelės kompensacijos rizikos (žr. 169 konstatuojamąją dalį). Be to, kaip paaiškinta 162 konstatuojamojoje dalyje, tariamų viešųjų paslaugų įsipareigojimų pobūdis ir apimtis nėra aiškiai apibrėžti.

(193) Todėl Komisija daro išvadą, kad priemonės negali būti pripažintos suderinamomis pagal 2011 m. VESP sistemą dėl tariamos pagalbos įmonei CAMED.

([67]) Žr. Reglamentą (EB) Nr. 1540/98, kuris įsigaliojo 1999 m. sausio 1 d. ir galiojo iki 2003 m. gruodžio 31 d.; ii) 2004 m. valstybės pagalbos laivų statybai sistemą, kuri iš pradžių buvo taikoma nuo 2004 m. sausio 1 d. iki 2006 m. gruodžio 31 d., o vėliau du kartus pratęsta iki 2008 m. gruodžio 31 d. ir 2011 m. gruodžio 31 d.

([68]) Žr. Reglamento (EB) Nr. 1540/98 7 straipsnį; 2003 m. valstybės pagalbos laivų statybai sistemos 26 punktą; 2011 m. valstybės pagalbos laivų statybai sistemos 13 konstatuojamąją dalį; taip pat žr. Komisijos sprendimą 2007/529/EB dėl valstybės pagalbos C21/2006 (ex N 635/2005), kurį turi įgyvendinti Slovakijos Respublika „Slovenské lodenice Komárno“.

(194) Dėl pagalbos įmonei CAMED suderinamumo pagal laivų statybos taisykles, Komisija pažymi, kad įmonė CAMED, kaip remiamų įrenginių valdytojas ir operatorius, gavo naudos iš veiklos pagalbos (dėl mažesnių koncesijos mokesčių), kuria buvo siekiama sumažinti sąnaudas, kurias turėtų padengti įmonė CAMED. Laivų statybos sektoriui taikytos valstybės pagalbos taisyklėse, kurios buvo taikomos kiekvienos priemonės skyrimo metu (žr. 179 konstatuojamąją dalį), nenumatyta veiklos pagalba laivų statybos įrenginių valdytojams ar naudotojams. Todėl Komisija daro išvadą, kad pagalba įmonei CAMED negali būti pripažinta suderinama pagalba.

6. **IŠVADA DĖL PAGALBOS BUVIMO IR SUDERINAMUMO**

(195) Komisija nusprendė, kad Italija neteisėtai teikė investicinę pagalbą PAN pažeisdama SESV 108 straipsnio 3 dalį.

(196) Komisija taip pat nusprendė, kad Italija neteisėtai teikė veiklos pagalbą įmonei CAMED pažeisdama SESV 108 straipsnio 3 dalį.

(197) Kadangi neįmanoma nustatyti nė vieno aptariamų priemonių suderinamumą įrodančio motyvo, jos yra nesuderinamos su vidaus rinka.

7. **IŠIEŠKOJIMAS**

7.1. **Senaties terminas**

(198) Komisija pažymi, kad, Italijos valdžios institucijų teigimu, vertinamos valstybės paramos negalima išieškoti, nes yra pasibaigęs Procedūrų reglamento 17 straipsnyje nustatytas senaties terminas.

(199) 17 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad „Komisijos įgaliojimams išieškoti pagalbą taikomas dešimties metų senaties terminas“. Tačiau 17 straipsnio 2 dalyje nustatyta: „senaties terminas prasideda tą dieną, kai gavėjui priteisiama neteisėta pagalba kaip individuali pagalba arba pagal atitinkamą pagalbos sistemą. Bet kuri su neteisėta pagalba susijusi priemonė, kurios imasi Komisija arba jos prašymu veikianti valstybė narė, nutraukia senaties terminą. Po kiekvieno senaties termino nutraukimo laikas skaičiuojamas iš naujo. Senaties terminas sustabdomas, kol Komisijos sprendimas nagrinėjamas Europos Sąjungos Teisingumo Teisme“.

(200) Komisija laikosi nuomonės, kad Italijos valdžios institucijų argumentai nepriimtini. Iš tiesų Komisijos veiksmais, kai ji 2006 m. kovo mėn. išsiuntė prašymą pateikti informaciją, 2013 m. ir 2014 m. skundo pateikėjui pateikti du pirminio vertinimo raštus ir prašymus pateikti papildomos informacijos Italijos valdžios institucijoms (žr. 3, 5 ir 6 konstatuojamąsias dalis), buvo sustabdytas senaties termino skaičiavimas, todėl 10 metų senaties terminas nėra suėjęs.

7.2. **Teisėti lūkesčiai ir teisinis tikrumas**

(201) Procedūrų reglamento 16 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad visa pagalba, kuri pripažįstama nesuderinama su vidaus rinka, turi būti išieškota.

(202) Tačiau pagal 16 straipsnio 1 dalį „Komisija nereikalauja išieškoti pagalbos, jeigu tai prieštarautų bendrajam Sąjungos teisės principui“. Šiuo atžvilgiu Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad Komisija privalo oficialiai atsižvelgti į išimtines aplinkybes, kurios pagal minėto 16 straipsnio 1 dalį pateisina tai, kad ji nereikalauja išieškoti neteisėtai suteiktos pagalbos, jeigu tai prieštarauja bendrajam Sąjungos teisės principui ([69]).

(203) Komisija pažymi, kad Italija ir įmonė CAMED savo pastabose dėl sprendimo pradėti procedūrą pateikė argumentą, kad Komisijos sprendimas yra neteisėtas ir juo pažeidžiami bendrieji gero administravimo, teisinio tikrumo ir teisėtų lūkesčių principai (žr. 52–54 ir 91 konstatuojamąsias dalis).

([69]) 1987 m. lapkričio 24 d. Sprendimas *RSV/Komisija*, 223/85, ECLI:EU:C:1987:502.

(204) Remiantis Teisingumo Teismo praktika, teisė remtis teisėtų lūkesčių apsauga reiškia, kad atitinkamam asmeniui kompetentingos Sąjungos institucijos suteikė tikslių, nesąlyginių ir tikrovę atitinkančių garantijų, kildinamų iš patvirtintų ir patikimų šaltinių ([70]). Remiantis teismų praktika, šios garantijos gali būti aiškios (pvz., tiesioginis pranešimas valstybei narei dėl tam tikros priemonės teisėtumo) ([71]) arba netiesioginės (pvz., užsitęsęs procesas, panašių schemų patvirtinimas praeityje) ([72]). Teisėtais lūkesčiais dėl valstybės pagalbos teisėtumo iš principo galima remtis, išskyrus ypatingas aplinkybes, tik jei ši pagalba buvo suteikta laikantis SESV 108 straipsnio reikalavimų pranešti ([73]).

(205) Komisija mano, kad šioje byloje nebuvo pažeistas teisėtų lūkesčių principas. Kaip paaiškinta 147–150 konstatuojamosiose dalyse, Italijos valdžios institucijos apie pagalbą Komisijai nepranešė. Be to, Komisija nėra suteikusi jokių tikslių, nesąlyginių ir tikrovę atitinkančių garantijų, kad priemonė nėra pagalba arba yra suderinama pagalba ([74]).

(206) Pagrindiniu teisinio tikrumo reikalavimu, kuris numatytas ir Procedūrų reglamento 16 straipsnyje, siekiama užtikrinti teisinių situacijų ir Sąjungos teisės reglamentuojamų santykių numatomumą ir taip neleisti Komisijai neribotai atidėlioti savo įgaliojimų vykdymą ([75]).

(207) Atsižvelgdama į itin specifines šios bylos aplinkybes, Komisija mano, kad Italijos valdžios institucijos netinkamai įvertino teisinio tikrumo principą.

(208) Komisija mano, kad iš įrodymų visumos matyti, jog i) Komisija atidėjo savo įgaliojimų vykdymą dėl nagrinėjamų priemonių analizės, o ii) netiesioginis Komisijos nurodymas, pateiktas Italijos valdžios institucijoms 2013 m. iki bylos atnaujinimo, galėjo jas suklaidinti dėl šių priemonių teisėtumo ([76]).

(209) Pirma, Komisija atidėjo savo įgaliojimų vykdymą, kai reikėjo analizuoti nagrinėdamas priemones: 2006 m. kovo mėn. Komisija išsiuntė prašymą pateikti informaciją, į jį Italija atsakė 2006 m. balandžio 3 d., pateikdama išsamią informaciją, kuri turėjo padėti Komisijai padaryti išvadą, kad nagrinėjama priemonė iš tikrųjų yra viešoji parama. Vis dėlto Komisijos tarnybos nesiėmė tolesnių veiksmų gavusios šį raštą, be to, byla buvo nutraukta. Byla buvo atnaujinta tik po septynerių metų, kai 2013 m. vasario mėn. buvo gautas oficialus skundas. Galiausiai 2016 m. birželio mėn. buvo priimtas sprendimas pradėti procedūrą.

(210) Antra, netiesioginis Komisijos nurodymas Italijos valdžios institucijoms iki bylos atnaujinimo 2013 m. galėjo jas suklaidinti dėl pagalbos teisėtumo. 2006 m. balandžio 3 d. rašte Italijos valdžios institucijos teigė, kad sausieji dokai yra viešoji infrastruktūra, todėl jiems netaikomos laivų statybos gairės. Nepaisant to, informacija, kurią Italijos valdžios institucijos pateikė Komisijai, turėjo paskatinti Komisiją daryti išvadą, kad nagrinėjama priemonė iš tikrųjų buvo viešoji parama laivų statybos ir laivų remonto įrenginiams, kuri laikoma valstybės pagalba, apie kurią turėjo būti pranešta Komisijai. Taigi, net jeigu Komisija buvo informuota apie remiamo investicinio projekto pobūdį, ji 2006–2013 m. laikotarpiu nesiėmė jokių tolesnių veiksmų ir netęsė tyrimo, netiesiogiai leisdama suprasti Italijai, kad ji teisingai priskyrė sausuosius dokus uosto infrastruktūrai.

(211) Per septynerius metus, praėjusius nuo Italijos valdžios institucijų atsakymo į Komisijos raštą ir tolesnio Komisijos prašymo pateikti informaciją, kurį Komisija išsiuntė Italijai, šiuo konkrečiu atveju galėjo paskatinti Italiją daryti prielaidą, kad Komisijos tyla reiškia, kad Komisija netiesiogiai pritaria pradinei Italijos pozicijai, pagal kurią priemonė nepatenka į valstybės pagalbos kontrolės sritį, todėl apie ją nereikia pranešti. Nors iš esmės Komisijos reakcijos į valstybės narės atsakymą nebuvimas negali būti suprantamas kaip teisinio tikrumo principo pažeidimas, vis dėlto akivaizdu, kad šiuo konkrečiu atveju būta ne tik Komisijos neveikimo, bet ir netiesioginio

([70]) 2010 m. gruodžio 16 d. Sprendimas *Kahla Thuringen Porzellan*, C-537/08 P, ECLI:EU:C:2010:769, 63 punktas ir nurodyta teismo praktika.
([71]) 1987 m. kovo 11 d. Sprendimas *Van den Bergh en Jurgens v Commission*, 265/85, ECLI:EU:C:1987:121, 44 punktas.
([72]) 1987 m. lapkričio 24 d. Sprendimas *RSV v Commission*, 223/85, ECLI:EU:C:1987:502.
([73]) 2013 m. birželio 13 d. Sprendimas *HGA Srl ir kt.*, sujungtos bylos C-630/11 P–C-633/11 P, ECLI:EU:C:2013:387, 134 punktas.
([74]) Dėl teisėtų lūkesčių principo apibrėžties žr. Teisingumo Teismo sprendimų *Van den Bergh en Jurgens/Komisija*, 265/85, ECLI:EU:C:1987:121, 44 punktą ir *Sofrimport/Komisija*, C-152/88, ECLI:EU:C:1990:259, 26 punktą; Pirmosios instancijos teismo sprendimų *Mehibas Dordtselaan/Komisija*, T-290/97, ECLI:EU:T:2000:8, 59 punktą ir *Kyowa Hakko Kogyo/Komisija*,T-223/00, ECLI:EU:T:2003:194, 51 punktą; dėl neteisėtai suteiktos pagalbos gavėjų teisėto lūkesčio nebuvimo žr. 2004 m. lapkričio 11 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Demesa ir Territorio Histórico de Álava/Komisija*, sujungtos bylos C-183/02 P ir C-187/02 P, ECLI:EU:C:2004:701, 44–45 punktus ir juose nurodytą teismų praktiką.
([75]) Žr. 2002 m. rugsėjo 24 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Falck ir Acciaierie di Bolzano/Komisija*,sujungtos bylos C-74/00 P ir C-75/00 P, ECLI:EU:C:2002:524, 140 punktą.
([76]) Žr. 2006 m. gruodžio 20 d. Komisijos sprendimą 2007/256/EB dėl pagalbos sistemos, Prancūzijos skirtos pagal Bendrojo mokesčių kodekso 39 CA straipsnį – Valstybės pagalba C 46/2004 (ex NN 65/2004) (OL L 112, 2007 4 30, p. 41), ir 2008 m. balandžio 22 d. Sprendimo *Commission v Salzgitter*, C-408/04 P, ECLI:EU:C:2008:236, 106 punktą.

Komisijos tarnybų nurodymo Italijai, dėl kurio susidarė išskirtinis aplinkybių derinys. Todėl i) septynerių metų vėlavimas vykdant Komisijos pradinį sprendimų priėmimo procesą (nesiimant tolesnių veiksmų gavus pirminį 2006 m. balandžio 3 d. Italijos valdžios institucijų raštą) kartu su ii) Komisijos neveikimu, kuris konkrečiomis šios bylos aplinkybėmis galėjo būti suprastas kaip nebylus pritarimas Italijos valdžios institucijų pozicijai dėl priemonės vertinimo teisinio pagrindo nustatymo ir aiškinimo, galėjo sukelti abejonių dėl priemonių teisėtumo ir Italijos valdžios institucijos negalėjo imtis veiksmų, kad atitinkamos priemonės būtų laiku suderintos su valstybės pagalbos taisyklėmis.

(212) Todėl, atsižvelgdama į konkrečių šios bylos aplinkybių ir pirmiau minėtų elementų visumą, siekdama užtikrinti teisinių situacijų ir Sąjungos teisės reglamentuojamų santykių numatomumą, Komisija daro išvadą, kad konkrečios šios bylos aplinkybės reiškia, kad Italija neprivalo išieškoti jokios nesuderinamos pagalbos, nurodytos 5 skirsnyje, iš PAN ar įmonės CAMED, kuri buvo suteikta iki Komisijos prašymo pateikti informaciją, kurį Komisija išsiuntė Italijai 2013 m. vasario 28 d. ir kuriuo buvo atnaujintas šios bylos nagrinėjimas.

(213) Dėl pagalbos, suteiktos po 2013 m. vasario 28 d., bet kuri nesuderinama pagalba turi būti išieškota iš jos gavėjų. Iš tiesų Komisija mano, kad 2013 m. vasario 28 d. išsiuntus išsamų prašymą pateikti informaciją Italijos valdžios institucijos buvo visiškai informuotos apie Komisijos abejones dėl pagalbos teisėtumo ir suderinamumo.

(214) Tačiau, kaip minėta 178 konstatuojamojoje dalyje, Komisija mano, kad visos nagrinėjamos priemonės buvo skirtos PAN iki 2013 m. vasario 28 d., t. y. dienos, kurią Komisija pateikė prašymą pateikti informaciją po 2013 m. gauto oficialaus skundo. Visos nagrinėjamos priemonės įmonei CAMED taip pat buvo skirtos iki 2013 m. vasario 28 d., nes pagal 2004 m. koncesijos sutartį ji įgijo juridinę teisę gauti pagalbą. Todėl nė viena pagalbos priemonė, kuri yra šios bylos dalykas, nebuvo skirta po 2013 m. vasario 28 d.

7.3. **Pagalba, kuri turi būti išieškota iš PAN ir CAMED**

(215) Atsižvelgiant į konkrečias šios bylos aplinkybes, kurios paaiškintos 207–211 konstatuojamosiose dalyse, ir 214 konstatuojamojoje dalyje pateiktą išvadą, Italijai nereikia išieškoti jokių sumų nei iš PAN, nei iš įmonės CAMED. Dėl tų pačių priežasčių šis sprendimas netrukdo ateityje atlikti mokėjimų, susijusių su konkrečiomis pagalbos, kuri iki 2013 m. vasario 28 d. jau buvo suteikta PAN (pagal 1999 m. spalio 27 d. ministro dekretą, priimtą pagal bendrąją sistemą, nustatytą Įstatyme Nr. 413/1998, aiškinamame kartu su 2001 m. gegužės 2 d. ministro dekretu) ir įmonei CAMED (pagal 2004 m. koncesijos sutartį), sumomis.

(216) Nepaisant to, jeigu Italija ketintų skirti kitas pagalbos priemones Neapolio uoste, pagal SESV 108 straipsnio 3 dalį Italija akivaizdžiai privalėtų pranešti Komisijai apie tokias priemones, kad būtų galima įvertinti jų suderinamumą su vidaus rinka (žinoma, išskyrus atvejus, kai apie tokias priemones nereikia pranešti pagal bendrąją išimtį),

PRIĖMĖ ŠĮ SPRENDIMĄ:

1 straipsnis

(1) Valstybės pagalba, kurią Italija suteikė PAN kaip investicinę pagalbą 1999 m. spalio 27 d. ministro dekretu, priimtu remiantis bendra sistema, nustatyta Įstatyme Nr. 413/1998, aiškinamame kartu su 2001 m. gegužės 2 d. ministro dekretu, ir kurią Italija neteisėtai teikė pažeisdama Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 108 straipsnio 3 dalį, yra nesuderinama su vidaus rinka.

(2) Valstybės pagalba, kurią Neapolio uosto direkcija suteikė įmonei CAMED taikydama nepagrįstai mažus koncesijos mokesčius ir kurią Italija, pažeisdama Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 108 straipsnio 3 dalį, neteisėtai teikė pagal 2004 m. liepos 29 d. įmonės CAMED ir PAN pasirašytą 2004 m. koncesijos sutartį, yra nesuderinama su vidaus rinka.

2 straipsnis

Italija neprivalo išieškoti 1 straipsnyje nurodytos valstybės pagalbos.

3 straipsnis

Šis sprendimas skirtas Italijos Respublikai.

Priimta Briuselyje 2018 m. rugsėjo 20 d.

Komisijos vardu
Margrethe VESTAGER
Komisijos narė